

ZAKON

O DUALNOM OBRAZOVANJU

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se sadržaj i način ostvarivanja dualnog obrazovanja, uzajamna prava i obaveze učenika, roditelja, odnosno drugih zakonskih zastupnika učenika, škole i poslodavca, materijalno i finansijsko obezbeđenje učenika, kao i druga pitanja od značaja za dualno obrazovanje.

Odredbe ovog zakona primenjuju se na deo srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja za obrazovne profile u trajanju od tri, odnosno četiri godine i specijalističkog obrazovanja, u skladu sa zakonom.

Termini izraženi u ovom zakonu u gramatičkom muškom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Značenje pojmova

Član 2.

U smislu ovog zakona utvrđuju se sledeći pojmovi:

1) „dualno obrazovanje” je model realizacije nastave u sistemu srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja u kome se kroz teorijsku nastavu i vežbe u školi i učenje kroz rad kod poslodavca, stiču, usavršavaju, odnosno izgrađuju znanja, veštine, sposobnosti i stavovi (u daljem tekstu: kompetencije) u skladu sa standardom kvalifikacije i planom i programom nastave i učenja;

2) „poslodavac” je pravno lice ili preduzetnik koji ispunjava propisane uslove za učenje kroz rad učenika u dualnom obrazovanju i čija delatnost omogućava ostvarivanje sadržaja propisanih odgovarajućim planom i programom nastave i učenja u dualnom obrazovanju (u daljem tekstu: plan i program nastave i učenja);

3) „učenje kroz rad” je organizovan proces tokom koga učenici, pod vođstvom i nadzorom instruktora i koordinatora učenja kroz rad, u realnoj radnoj okolini kod poslodavca stiču kompetencije za rad u određenom zanimanju ili grupi zanimanja;

4) „instruktor” je lice zaposleno kod poslodavca, koje neposredno obezbeđuje da se tokom učenja kroz rad realizuju sadržaji propisani planom i programom nastave i učenja i odgovorno je da učenici steknu kompetencije propisane standardom kvalifikacije;

5) „koordinator učenja kroz rad” je lice zaposleno u srednjoj stručnoj školi, odnosno nastavnik praktične nastave, koji u saradnji sa instruktorom planira, prati, realizuje i vrednuje ostvarivanje učenja kroz rad kod poslodavca;

6) „plan realizacije učenja kroz rad” sadrži opis aktivnosti, mesto i dinamiku ostvarivanja učenja kroz rad i donosi se u saradnji škole i poslodavca.

Principi dualnog obrazovanja

Član 3.

Dualno obrazovanje zasniva se na obavezi svih učesnika da se rukovode najboljim interesom učenika, u skladu sa sledećim principima:

- 1) partnerstvo škole i poslodavca – saradnja i jasna podela obaveza i odgovornosti u obezbeđivanju kvalitetnog procesa učenja kroz rad;
- 2) uspostavljanje socijalnog partnerstva na lokalnom nivou – uključenost svih zainteresovanih strana u proces planiranja, realizacije i praćenja efekata dualnog obrazovanja kroz utvrđeni institucionalni okvir;
- 3) profesionalnost – uspostavljanje formalno-pravnog odnosa između učenika, poslodavca i škole u procesu obrazovanja;
- 4) etičnost – poštovanje ličnosti i dostojanstva učenika i ostvarivanje ciljeva obrazovanja;
- 5) osiguranje kvaliteta – koordinacija i uspostavljanje standarda na svim nivoima i praćenje efikasnosti dualnog obrazovanja;
- 6) karijerno vođenje i zapošljivost – razvoj veština upravljanja karijerom i obezbeđivanje većih šansi za zapošljavanje;
- 7) dostupnost – jednaki uslovi za sve za kvalitetan pristup dualnom obrazovanju;
- 8) relevantnost – usklađenost s potrebama poslodavaca i tržišta rada;
- 9) prohodnost – pristup različitim područjima rada u okviru istog nivoa obrazovanja i ka višim nivoima obrazovanja;
- 10) celoživotno učenje – omogućavanje obrazovanja i razvoja tokom celog života u svim oblastima života i rada;
- 11) pravo izbora – sloboda izbora zanimanja i obrazovnog profila u okviru utvrđenih kriterijuma;
- 12) jednake mogućnosti – obezbeđivanje jednakih uslova za sticanje obrazovanja, bez ikakve diskriminacije s obzirom na pol, rasnu, nacionalnu, kulturnu, etničku i versku pripadnost, jezik, seksualnu orijentaciju, mesto boravka, materijalno stanje, invaliditet i druga lična svojstva.

Institucionalno partnerstvo i saradnja između ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Ministarstvo), Privredne komore Srbije i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja uspostavlja se radi sprovođenja dualnog obrazovanja na nacionalnom nivou.

Ciljevi dualnog obrazovanja

Član 4.

Ciljevi dualnog obrazovanja su:

- 1) obezbeđivanje uslova za sticanje, usavršavanje i razvoj kompetencija u skladu s potrebama tržišta rada;
- 2) doprinos jačanju konkurentnosti privrede Republike Srbije;
- 3) obezbeđivanje uslova za zapošljavanje po završenom obrazovanju;
- 4) obezbeđivanje uslova za dalje obrazovanje i celoživotno učenje;
- 5) razvijanje preduzimljivosti, inovativnosti i kreativnosti svakog pojedinca radi njegovog profesionalnog i karijernog razvoja;
- 6) obezbeđivanje uslova za lični, ekonomski i opšti društveni razvoj;
- 7) razvijanje sposobnosti za timski rad i osećaj lične odgovornosti u radu;

8) razvijanje svesti o važnosti zdravlja i bezbednosti, uključujući bezbednost i zdravlje na radu;

9) razvijanje sposobnosti samovrednovanja i izražavanja sopstvenog mišljenja kao i samostalnog donošenja odluka;

10) poštovanje međusobnih prava i obaveza učenika i poslodavca.

II. OSTVARIVANJE DUALNOG OBRAZOVANJA

Planovi i programi nastave i učenja

Član 5.

Osnov za donošenje planova i programa nastave i učenja predstavlja standard kvalifikacije koji utvrđuje sektorsko veće za određeni sektor rada, u skladu sa zakonom koji uređuje nacionalni okvir kvalifikacija.

Na osnovu standarda kvalifikacije iz stava 1. ovog člana Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja izrađuje predlog plana i programa nastave i učenja i dostavlja ga Ministarstvu.

Plan i program nastave i učenja sadrži standard kvalifikacije, obavezne opšteobrazovne, obavezne stručne i izborne predmete.

U okviru obaveznih stručnih predmeta nalaze se i predmeti koji se realizuju kao učenje kroz rad.

Ishodi učenja utvrđeni za predmete koji se realizuju u okviru učenja kroz rad su osnova za izradu plana realizacije učenja kroz rad i deo su školskog programa.

Ministar nadležan za poslove obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: ministar), uz prethodno pribavljeno mišljenje Nacionalnog prosvetnog saveta i Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi plan i program nastave i učenja.

Standard kvalifikacije i plan i program nastave i učenja inovira se svakih pet godina, odnosno u kraćem roku ako potrebe privrede i tehnološkog razvoja to zahtevaju.

Obim, period i mesto realizacije učenja kroz rad

Član 6.

Obim učenja kroz rad iznosi najmanje 20%, a najviše 80% časova od ukupnog broja časova stručnih predmeta, u skladu sa odgovarajućim planom i programom nastave i učenja.

Učenje kroz rad realizuje se u skladu sa školskim kalendarom tokom školske godine u periodu 8–20 časova, najduže šest sati dnevno, odnosno 30 sati nedeljno, u skladu s planom i programom nastave i učenja.

Učenje kroz rad realizuje se u celosti kod jednog, odnosno više poslodavaca u skladu sa planom i programom nastave i učenja.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, deo učenja kroz rad može da se realizuje i u školi u skladu s planom i programom nastave i učenja, odnosno ukoliko ga kod poslodavca nije moguće ostvariti u celini.

U školi se realizuje najviše 25% časova učenja kroz rad predviđenih planom i programom nastave i učenja.

Upis učenika

Član 7.

Struktura upisa učenika u srednje stručne škole po područjima rada za obrazovne profile u dualnom obrazovanju utvrđuje se u skladu s potrebama privrede i mogućnostima daljeg školovanja budućih učenika.

Školska uprava u saradnji s nadležnim organom autonomne pokrajine sačinjava opštinski, odnosno gradski predlog plana upisa učenika u srednje škole.

U pripremi plana upisa iz stava 2. ovog člana potrebno je obezbediti uslove za uključivanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i učenika iz osetljivih grupa.

U izradi predloga plana upisa iz stava 2. ovog člana učestvuju i poslodavci, organizacija nadležna za poslove zapošljavanja prema sedištu lokalne samouprave, Privredna komora Srbije i druge zainteresovane strane, u skladu sa zakonom.

Prilikom upisa u srednju školu, raspoređivanje učenika za učenje kroz rad vrše u saradnji učenik, roditelj, odnosno drugi zakonski zastupnik, poslodavac i škola.

Način raspoređivanja učenika za učenje kroz rad propisuje ministar u saradnji s Privrednom komorom Srbije.

Karijerno vođenje i savetovanje učenika u dualnom obrazovanju

Član 8.

Škola podstiče i prati karijerni razvoj učenika.

Škola formira tim za karijerno vođenje i savetovanje (u daljem tekstu: tim), u cilju jačanja veština upravljanja karijerom i donošenja promišljenih i odgovornih odluka o profesionalnoj budućnosti učenika.

Tim čine predstavnici zaposlenih u školi, strukovnih udruženja, jedinice lokalne samouprave i poslodavaca, bez naknade. Sastancima tima mogu da prisustvuju i predstavnici roditelja, odnosno drugih zakonskih zastupnika učenika i učeničkog parlamenta.

Tim saraduje sa osnovnim školama, naročito u procesu planiranja upisa učenika u srednje škole.

Bliže uslove o načinu rada, aktivnostima i sastavu tima propisuje ministar.

Odgovornost učenika, škole i poslodavca

Član 9.

U dualnom obrazovanju učenik pohađa nastavu u školi i uči kroz rad kod poslodavca, u skladu sa standardom kvalifikacije i planom i programom nastave i učenja.

Škola je odgovorna za ostvarivanje plana i programa nastave i učenja u celosti.

Škola ostvaruje deo plana i programa nastave i učenja koji se odnosi na teorijsku nastavu i vežbe i prati, u saradnji s poslodavcem, ostvarivanje dela plana i programa nastave i učenja koji se odnosi na učenje kroz rad kod poslodavca.

Poslodavac ostvaruje deo plana i programa nastave i učenja koji se odnosi na učenje kroz rad.

Poslodavac je odgovoran za sistematično i kvalitetno izvođenje učenja kroz rad u skladu sa standardom kvalifikacije i planom i programom nastave i učenja.

Međusobni odnosi škole i poslodavca uređuju se ugovorom, u skladu sa ovim zakonom.

Zaštita prava učenika

Član 10.

Zaštita prava učenika u dualnom obrazovanju ostvaruje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju osnove sistema obrazovanja i vaspitanja, zakonom kojim se uređuje srednje obrazovanje i vaspitanje, zakonom kojim se uređuje oblast rada i zaštite na radu, propisima kojima se uređuje zabrana obavljanja opasnog rada za decu i ovim zakonom.

Tokom učenja kroz rad kod poslodavca zabranjeni su diskriminacija učenika, fizičko, psihičko, socijalno, seksualno, digitalno i svako drugo nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje učenika, u skladu sa zakonom kojim se uređuju osnove sistema obrazovanja i vaspitanja i drugim zakonom.

Uslovi za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca

Član 11.

Uslovi koje poslodavac mora da ispuni radi izvođenja učenja kroz rad, su:

- 1) obavljanje delatnosti koja omogućava realizaciju sadržaja učenja kroz rad propisane odgovarajućim planom i programom nastave i učenja;
- 2) raspolaganje prostorom, opremom i sredstvima za rad u skladu sa pravilnikom o bližim uslovima u pogledu prostora, opreme i nastavnih sredstava određenog obrazovnog profila;
- 3) raspolaganje potrebnim brojem licenciranih instruktora u skladu sa planom i programom nastave i učenja;
- 4) obezbeđivanje primene mera bezbednosti i zdravlja na radu u skladu sa zakonom;
- 5) da nad poslodavcem nije otvoren stečajni postupak ili pokrenut postupak likvidacije;
- 6) da odgovorno lice kod poslodavca i instruktor nisu osuđivani pravnosnažnom presudom za krivično delo za koje je izrečena безусловna kazna zatvora u trajanju od najmanje tri meseca, kao i za krivična dela nasilje u porodici, oduzimanje maloletnog lica, zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica ili rodoskrnuće, krivična dela iz grupe krivičnih dela protiv polne slobode, protiv privrede, protiv službene dužnosti, protiv pravnog saobraćaja i protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, bez obzira na izrečenu krivičnu sankciju, da nisu pravnosnažno osuđivani za prekršaj iz oblasti radnih odnosa i za koje nije, u skladu sa zakonom, utvrđeno diskriminatorno ponašanje;
- 7) da poslodavac nije pravnosnažno osuđivan za kaznena dela propisana zakonom kojim se uređuje sprečavanje zlostavljanja na radu.

Utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca

Član 12.

Proveru ispunjenosti uslova iz člana 11. ovog zakona vrši Privredna komora Srbije.

Privredna komora Srbije obrazuje Komisiju za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca (u daljem tekstu: Komisija) za obrazovni profil ili grupu obrazovnih profila.

Komisija koja ima neparan broj članova u svom sastavu, pored stručnjaka za odgovarajuću oblast rada, obavezno ima i nastavnika iz oblasti srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja, inspektora rada i predstavnika Ministarstva.

Članovi komisije svoj rad obavljaju bez naknade.

Zahtev za proveru ispunjenosti uslova iz člana 11. ovog zakona poslodavac podnosi Privrednoj komori Srbije najkasnije do 30. septembra kalendarske godine koja prethodi školskoj godini u kojoj otpočinje obavljanje učenja kroz rad.

Privredna komora Srbije, na predlog Komisije, poslodavcu koji je ispunio sve propisane uslove, izdaje Potvrdu o ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad (u daljem tekstu: Potvrda), u roku od 15 dana od dana prijema predloga Komisije.

Privredna komora Srbije rešenjem utvrđuje da poslodavac ne ispunjava uslove za izvođenje učenja kroz rad i ovo rešenje je konačno u upravnom postupku.

Ukoliko poslodavac prestane da ispunjava uslove propisane članom 11. ovog zakona, Privredna komora Srbije, na predlog Komisije, donosi rešenje o prestanku ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad i ovo rešenje je konačno u upravnom postupku.

Privredna komora Srbije vodi i redovno ažurira registar poslodavaca za koje je utvrđeno da ispunjavaju uslove za izvođenje učenja kroz rad.

Registar iz stava 9. ovog člana vodi se kao jedinstvena elektronska baza podataka, a podaci iz registra objavljuju se na zvaničnoj internet stranici Privredne komore Srbije.

U registar iz stava 9. ovog člana, upisuju se podaci o registarskom broju Potvrde, nazivu i matičnom broju poslodavca, imenu, prezimenu i funkciji odgovornog lica kod poslodavca i broju i datumu rešenja o prestanku ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad.

Troškove izdavanja potvrde, vođenja i upisa u registar iz stava 9. ovog člana, snosi Privredna komora Srbije.

Organizacija, sastav i način rada Komisije, bliže se uređuju opštim aktom Privredne komore Srbije.

Poslove provere ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad, izdavanja isprava iz st. 6–8 ovog člana i vođenja registra iz stava 9. ovog člana, Privredna komora Srbije obavlja kao poverene poslove.

III. UGOVORI U DUALNOM OBRAZOVANJU

Član 13.

Međusobni odnos škole, poslodavca i učenika, odnosno roditelja ili drugog zakonskog zastupnika učenika, u dualnom obrazovanju uređuju se ugovorom.

Međusobni odnos škole i poslodavca uređuje se ugovorom o dualnom obrazovanju, a međusobni odnos poslodavca i učenika, odnosno roditelja ili drugog zakonskog zastupnika učenika uređuje se ugovorom o učenju kroz rad.

1. UGOVOR O DUALNOM OBRAZOVANJU

Forma ugovora

Član 14.

Ugovor o dualnom obrazovanju se zaključuje između škole i poslodavca, u pismenoj formi, najmanje na period od tri, odnosno četiri godine, u skladu sa planom i programom nastave i učenja.

Sadržina ugovora

Član 15.

Obavezni elementi ugovora o dualnom obrazovanju su:

- 1) naziv, sedište i matični broj poslodavca kao i registarski broj Potvrde;
- 2) naziv i sedište škole;
- 3) obrazovni profil koji je predmet ugovora;
- 4) obaveza poslodavca da izvodi učenje kroz rad o sopstvenom trošku;
- 5) obaveze škole u vezi sa realizacijom učenja kroz rad;
- 6) obaveze poslodavca u vezi sa realizacijom učenja kroz rad;
- 7) plan i program realizacije učenja kroz rad;
- 8) mesto i vremenski raspored realizacije učenja kroz rad;
- 9) maksimalan broj učenika koje škola može uputiti na učenje kroz rad;
- 10) broj licenciranih instruktora koje poslodavac obezbeđuje za te potrebe;
- 11) period trajanja ugovora;
- 12) razlozi za prestanak važenja i za raskid ugovora;
- 13) način rešavanja eventualnih sporova;
- 14) datum i potpisi ugovornih strana.

Zaključivanje ugovora o dualnom obrazovanju

Član 16.

Škola zaključuje ugovor o dualnom obrazovanju s jednim ili više poslodavaca koji ima Potvrdu, u cilju obezbeđenja uslova za ostvarivanje svih sadržaja učenja kroz rad definisanih određenim planom i programom nastave i učenja.

Prilikom izbora poslodavca škola je u obavezi da se rukovodi najboljim interesom učenika.

Poslodavac, koji ispunjava uslove propisane članom 11. ovog zakona, može da zaključi ugovor o dualnom obrazovanju s jednom ili više škola.

O zaključenom ugovoru iz stava 1. ovog člana škola obaveštava Ministarstvo najkasnije u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora.

Objavljivanje na zvaničnoj internet stranici

Član 17.

Škola i Privredna komora Srbije, najkasnije u roku od 15 dana od dana zaključivanja ugovora o dualnom obrazovanju, objavljuju na svojoj zvaničnoj internet stranici osnovne informacije o planu i programu nastave i učenja i druge informacije od značaja za izvođenje učenja kroz rad.

Raskid ugovora od strane poslodavca

Član 18.

Poslodavac raskida ugovor o dualnom obrazovanju ukoliko:

- 1) je školi zabranjen rad ili je ukinuta u skladu sa zakonom;
- 2) škola prestane da ispunjava propisane uslove za obrazovni profil u kom poslodavac realizuje učenje kroz rad;
- 3) škola ne ispunjava obaveze predviđene ugovorom o dualnom obrazovanju;
- 4) nastupe nepredviđene tehnološke, ekonomske ili organizacione promene kod poslodavca, koje sprečavaju, otežavaju ili bitno menjaju obavljanje delatnosti.

Raskid ugovora od strane škole

Član 19.

Škola raskida ugovor o dualnom obrazovanju ukoliko:

- 1) je doneto rešenje o prestanku ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad iz člana 12. stava 8. ovog zakona;
- 2) poslodavac ne ispunjava obaveze predviđene ugovorom o dualnom obrazovanju;
- 3) poslodavac izvrši povredu zabrane iz člana 10. ovog zakona;
- 4) poslodavac izvrši povredu prava učenika propisanih zakonom.

Škola je dužna da bez odlaganja obavesti Ministarstvo o raskidu i razlozima za raskid ugovora o dualnom obrazovanju.

Posledice raskida ugovora

Član 20.

Ako je ugovor o dualnom obrazovanju raskinut iz razloga propisanih u članu 18. tač. 1)–3) ovog zakona, nastavak obrazovanja obezbeđuje druga škola koju odredi Ministarstvo.

Ako je ugovor o dualnom obrazovanju raskinut iz razloga propisanih u članu 18. tačka 4) ovog zakona, učenje kroz rad učenicima obezbeđuje škola kod drugog poslodavca s kojim ima zaključen ugovor o dualnom obrazovanju.

Ako je ugovor o dualnom obrazovanju raskinut iz razloga propisanih u članu 19. ovog zakona, učenje kroz rad organizuje škola, uz podršku Ministarstva, jedinice lokalne samouprave i Privredne komore Srbije, kod drugog poslodavca s kojim zaključi ugovor o dualnom obrazovanju.

2. UGOVOR O UČENJU KROZ RAD

Forma ugovora

Član 21.

Ugovor o učenju kroz rad zaključuju poslodavac i učenik, odnosno roditelj ili drugi zakonski zastupnik učenika, u pismenoj formi.

Ugovor o učenju kroz rad zaključuje se najkasnije do početka školske godine u kojoj počinje realizacija učenja kroz rad.

Poslodavac je dužan da vodi evidenciju zaključenih ugovora iz stava 1. ovog člana, u skladu sa zakonom.

Sadržina ugovora

Član 22.

Obavezni elementi ugovora o učenju kroz rad su:

- 1) identifikacioni podaci poslodavca;
- 2) ime i prezime učenika i njegova adresa stanovanja;
- 3) ime i prezime roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika učenika i njegova adresa stanovanja;
- 4) identifikacioni podaci škole koju učenik pohađa;
- 5) naziv obrazovnog profila;
- 6) potvrda zdravstvene ustanove da učenik ispunjava zdravstvene uslove za obrazovni profil;
- 7) obaveza poslodavca da organizuje i realizuje učeniku učenje kroz rad u skladu s planom i programom nastave i učenja;
- 8) mesto i vreme realizacije učenja kroz rad;
- 9) obaveza učenika da redovno obavlja učenje kroz rad kod poslodavca;
- 10) obaveza učenika u vezi sa vremenom boravka, učenjem, bezbednošću i zaštitom zdravlja tokom učenja kroz rad kod poslodavca;
- 11) materijalno obezbeđenje učenika u skladu sa članom 33. ovog zakona;
- 12) finansijsko obezbeđenje učenika u skladu sa članom 34. ovog zakona;
- 13) period trajanja ugovora;
- 14) razlozi za prestanak važenja i raskid ugovora;
- 15) način rešavanja eventualnih sporova;
- 16) datum i potpis ugovornih strana.

Sastavni deo ugovora je plan realizacije učenja kroz rad.

Član 23.

Učenik, odnosno roditelj ili drugi zakonski zastupnik učenika može zaključiti ugovor o učenju kroz rad s više poslodavaca s kojima je škola zaključila ugovor o dualnom obrazovanju, ukoliko je to neophodno radi realizacije plana i programa nastave i učenja.

Raskid ugovora od strane poslodavca

Član 24.

Poslodavac raskida ugovor o učenju kroz rad ako učenik:

- 1) izgubi status učenika;
- 2) krši obaveze utvrđene ugovorom o učenju kroz rad i zakonom;
- 3) trajno izgubi zdravstvenu sposobnost za rad u zanimanju za koje se školuje.

Raskid od strane učenika, odnosno roditelja ili drugog zakonskog zastupnika učenika

Član 25.

Učenik, odnosno roditelj ili drugi zakonski zastupnik učenika može da raskine ugovor o učenju kroz rad ako:

- 1) učenik izgubi status učenika u školi ili odluči da promeni obrazovni profil za koji se obrazuje;
- 2) učenik trajno izgubi zdravstvenu sposobnost za rad u zanimanju za koje se školuje;
- 3) poslodavac ne ispunjava obaveze iz ugovora o učenju kroz rad kod poslodavca;
- 4) je doneto rešenje o prestanku ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad iz člana 12. stava 8. ovog zakona;
- 5) poslodavac izvrši povredu zabrane iz člana 10. ovog zakona;
- 6) poslodavac izvrši povredu prava učenika propisanih zakonom.

Posledice raskida ugovora

Član 26.

Ako se raskine ugovor o učenju kroz rad iz razloga navedenih u članu 25. tač. 3)–6) ovog zakona, škola je dužna da učeniku organizuje učenje kroz rad u istom obrazovnom profilu kod drugog poslodavca, s kojim je zaključila ugovor o dualnom obrazovanju.

Nakon raskida ugovora iz stava 1. ovog člana, učenik, odnosno roditelj ili drugi zakonski zastupnik učenika i drugi poslodavac, sa kojim je škola zaključila ugovor o dualnom obrazovanju, zaključuju ugovor o učenju kroz rad.

O raskidu ugovora iz stava 1. ovog člana, odnosno o zaključenom ugovoru iz stava 2. ovog člana škola obaveštava Ministarstvo, a poslodavac Privrednu komoru Srbije, najkasnije u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora.

Ukoliko škola nije zaključila ugovor o dualnom obrazovanju s drugim poslodavcem iz stava 2. ovog člana, dužna je da u saradnji s Ministarstvom i Privrednom komorom Srbije, u roku od 15 dana obezbedi uslove za nastavak učenja kroz rad u odgovarajućem obrazovnom profilu.

IV. REGISTAR UGOVORA

Registar ugovora o dualnom obrazovanju

Član 27.

Registar ugovora o dualnom obrazovanju vodi Privredna komora Srbije, kao povereni posao.

U registar iz stava 1. ovog člana upisuju se sledeći podaci:

- 1) delovodni broj ugovora;
- 2) naziv i adresa škole;
- 3) naziv i adresa poslodavca;
- 4) broj učenika za koje poslodavac organizuje učenje kroz rad;
- 5) adresa mesta izvođenja učenja kroz rad;

- 6) datum i vreme zaključenja ugovora;
- 7) datum početka učenja kroz rad.

Registar iz stava 1. ovog člana vodi se kao jedinstvena elektronska baza podataka.

Podaci iz stava 2. ovog člana javno su dostupni i objavljuju se na zvaničnoj internet stranici Privredne komore Srbije.

Upis u registar

Član 28.

Poslodavac je dužan da Privrednoj komori Srbije dostavi ugovor o dualnom obrazovanju, u roku od osam dana od dana zaključenja ugovora, radi upisa u registar iz člana 27. stav 1. ovog zakona.

Kopiju ugovora iz stava 1. ovog člana, poslodavac može dostaviti u štampanoj ili elektronskoj formi.

V. INSTRUKTOR

Instruktor

Član 29.

Instruktor je lice koje:

- 1) je u radnom odnosu kod poslodavca ili koje samostalno obavlja delatnost;
- 2) ima radno iskustvo od najmanje tri godine u odgovarajućem zanimanju ili grupi zanimanja za koja se učenik obrazuje u dualnom obrazovanju;
- 3) ima najmanje isti nivo obrazovanja za odgovarajući obrazovni profil za koji se učenik školuje;
- 4) je obavilo obuku za instruktora i ima potvrdu o položenom ispitu za instruktora (u daljem tekstu: licenca).

Izuzetno od stava 1. tačka 4) ovog člana, instruktor može biti i lice koje poseduje osnove pedagoško-didaktičkih znanja i veština i ima važeća ovlašćenja da bude instruktor, a koja su izdala nacionalna ili međunarodna regulatorna tela, iz oblasti na koje se ovlašćenje odnosi.

Instruktor, u saradnji s koordinatorom učenja kroz rad realizuje, vodi i nadzire učenje kroz rad kod poslodavca, pod uslovom i na način kojim se obezbeđuje bezbednost i zdravlje na radu, u skladu sa zakonom.

Instruktor u procesu ocenjivanja učenja kroz rad, saraduje s koordinatorom učenja kroz rad.

Broj učenika s kojima instruktor realizuje učenje kroz rad propisan je planom i programom nastave i učenja.

Obuka i licenca za instruktora

Član 30.

Obuku za instruktora sprovodi Privredna komora Srbije.

Obuka iz stava 1. ovog člana traje 40 sati.

Obuka iz stava 1. ovog člana obavezno sadrži i osnove pedagoško-didaktičkih znanja i veština.

Nakon završene obuke iz stava 1. ovog člana, lice polaže ispit za instruktora.

Privredna komora Srbije obrazuje Komisiju za polaganje ispita za instruktora i sprovodi ispit za instruktora.

Komisija iz stava 5. ovog člana ima u svom sastavu, osim stručnjaka za odgovarajuću oblast rada, najmanje po jednog predstavnika kojeg predlaže Ministarstvo i Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.

Članovi komisije iz stava 6. ovog člana, obavljaju svoj rad bez naknade.

Privredna komora Srbije izdaje licencu licu koje je položilo ispit za instruktora i vodi registar o izdatim licencama.

Licenca i registar o izdatim licencama sadrže: registarski broj licence, ime, prezime i zanimanje lica koje je položilo ispit za instruktora i naziv poslodavca kod koga je to lice u radnom odnosu.

Troškove izdavanja licence i vođenja registra o izdatim licencama snosi Privredna komora Srbije.

Visinu troškova obuke i polaganja ispita za instruktora utvrđuje opštim aktom Privredna komora Srbije.

Troškove obuke i polaganja ispita za instruktora snosi poslodavac.

Poslove sprovođenja ispita, izdavanja licence i vođenja registra o izdatim licencama za instruktore, Privredna komora Srbije obavlja kao poverene poslove.

Program obuke, bliže uslove i druga pitanja od značaja za polaganje ispita za instruktora, na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, propisuje ministar.

VI. OCENJIVANJE I ISPITI U DUALNOM OBRAZOVANJU

Ocenjivanje učenika

Član 31.

Instruktor kontinuirano prati napredovanja učenika u saradnji s koordinatorom učenja kroz rad, u cilju sticanja kompetencija propisanih standardom kvalifikacije.

Ocenjivanje učenika vrši se u skladu s planom i programom nastave i učenja, zakonom i pravilnikom kojim se bliže uređuje ocenjivanje učenika u srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Završni i maturski ispit

Član 32.

Sadržina i način sprovođenja završnog, odnosno maturalnog ispita propisani su planom i programom nastave i učenja.

Završnim, odnosno maturalnim ispitom proveravaju se i stečene kompetencije u skladu sa standardom kvalifikacije.

Pri proveru stečenih kompetencija tokom učenja kroz rad obavezno učestvuju kvalifikovani predstavnici poslodavaca, bez naknade.

Predstavnike poslodavaca iz stava 3. ovog člana, imenuje Privredna komora Srbije.

Nakon položenog završnog, odnosno maturalnog ispita učeniku se izdaje javna isprava, u skladu sa zakonom.

Učenik se može upisati na sledeći nivo obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa zakonom.

Dodatak diplome učenika koji je položio završni, odnosno maturalni ispit sadrži podatak o obimu ostvarenog učenja kroz rad i spisak poslodavaca kod kojih je učenje kroz rad obavljeno.

VII. MATERIJALNO I FINANSIJSKO OBEZBEĐENJE UČENIKA

Materijalno obezbeđenje učenika

Član 33.

Učeniku koji obavlja učenje kroz rad poslodavac obezbeđuje:

- 1) sredstava i opremu za ličnu zaštitu na radu;
- 2) naknadu stvarnih troškova prevoza od škole do mesta izvođenja učenja kroz rad i nazad, najviše u visini cene prevozne karte u javnom saobraćaju, ukoliko poslodavac nije obezbedio sopstveni prevoz;
- 3) naknadu troškova ishrane u skladu sa opštim aktom poslodavca;
- 4) osiguranje za slučaj povrede tokom učenja kroz rad kod poslodavca.

Poslodavac može da obezbedi učeniku i pokrije troškova smeštaja i ishrane u učeničkom domu.

Finansijsko obezbeđenje učenika

Član 34.

Učenik koji obavlja učenje kroz rad ima pravo na naknadu za učenje kroz rad.

Naknada za učenje kroz rad isplaćuje se jednom mesečno najkasnije do kraja tekućeg meseca za prethodni mesec po svakom satu provedenom na učenju kroz rad u neto visini od najmanje 70% minimalne cene rada u skladu sa zakonom.

Naknadu iz stava 2. ovog člana snosi poslodavac.

VIII. NADZOR

Član 35.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo.

Inspekcijski nadzor vrši Ministarstvo preko prosvetne inspekcije.

Nadzor koji se odnosi na uslove rada i bezbednost na radu kod poslodavca vrši ministarstvo nadležno za poslove rada – preko inspekcije rada.

Nadzor nad obavljanjem poslova poverenih ovim zakonom Privrednoj komori Srbije vrši Ministarstvo.

IX. KAZNENE ODREDBE

Član 36.

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj škola ako o raskidu ugovora iz člana 26. stav 1. ovog zakona, ne obavesti Ministarstvo u roku iz člana 26. stav 3. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara za prekršaj iz ovog člana kazniće se i direktor, odnosno odgovorno lice škole.

Član 37.

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj poslodavac – pravno lice ili preduzetnik ako:

- 1) sprovodi učenje kroz rad suprotno članu 6. stav 2. ovog zakona;
- 2) ne obezbedi sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu iz člana 33. tačka 1) ovog zakona;
- 3) ne obezbedi naknadu stvarnih troškova prevoza od škole do mesta izvođenja učenja kroz rad i nazad iz člana 33. tačka 2) ovog zakona;
- 4) ne obezbedi naknadu troškova ishrane iz člana 33. tačka 3) ovog zakona;
- 5) ne obezbedi osiguranje iz člana 33. tačka 4) ovog zakona;
- 6) ne obezbedi naknadu za učenje kroz rad iz člana 34. stav 2. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara za prekršaj iz ovog člana kazniće se i odgovorno lice kod poslodavca.

X. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Član 38.**

Podzakonske akte za sprovođenje ovog zakona, ministar donosi u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Akte iz člana 12. stav 13. i člana 30. stav 11. ovog zakona Privredna komora Srbije donosi u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do početka primene zakona koji uređuje nacionalni okvir kvalifikacija, standard kvalifikacije u dualnom obrazovanju utvrđuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju osnove sistema obrazovanja i vaspitanja, osim dela koji se odnosi na opis rada koji utvrđuje Privredna komora Srbije.

Član 39.

Lice koje je u radnom odnosu kod poslodavca ili samostalno obavlja delatnost, a koje je do stupanja na snagu ovog zakona učestvovalo u sprovođenju praktične nastave u srednjem stručnom obrazovanju u skladu sa važećim nastavnim planom i programom, ima pravo da Privrednoj komori Srbije podnese zahtev za izdavanje licence za instruktora.

Član 40.

Vlada obrazuje komisiju za razvoj i sprovođenje dualnog obrazovanja u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, radi sprovođenja i unapređivanja dualnog obrazovanja i trogodišnjih vrednovanja ostvarenih rezultata.

Član 41.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se od školske 2019/2020. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje Zakona o dualnom obrazovanju sadržan je u članu 97. tačka 10. Ustava Republike Srbije, kojim je popisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, sistem u oblasti obrazovanja.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakonom o srednjem obrazovanju i vaspitanju („Službeni glasnik PC”, broj 55/13), koji je donet 2013. godine, nije uređeno dualno obrazovanje, niti navedeni zakoni prepoznaju ovaj vid obrazovanja u srednjim stručnim školama u Republici Srbiji.

Član 30. Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju uređuje pitanje praktične nastave i profesionalne prakse koju škola može da ostvaruje u saradnji sa privrednim društvom, ustanovom, drugom organizacijom ili drugim pravnim licem. Takođe, propisano je da način sprovođenja praktične nastave uređuje ministar, kao i da se vreme, način i uslovi za ostvarivanje praktične nastave i profesionalne prakse utvrđuju ugovorom.

Imajući u vidu navedeno, kao i stanje na tržištu rada Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (u daljem tekstu: Ministarstvo) definisalo je uvođenje i razvoj dualnog obrazovanja kao jedan od prioriternih ciljeva, što svakako zahteva i normativno uređivanje ovog vida obrazovanja.

Sistem srednjeg stručnog obrazovanja u Republici Srbiji karakteriše nedovoljna usklađenost sa tržištem rada koja se ogleda u činjenici da ponuda i struktura obrazovnog sistema, zastareli kurikulumi, kao i plan upisa u srednje škole ne odražavaju potrebe privrede. Za posledicu imamo visoku nezaposlenost mladih koja se ubraja u jednu u najviših u Evropi, sa izuzetno zabrinjavajućim podacima gde se 65% mladih sa završenom stručnom školom svrstava u dugoročno nezaposlena lica, a skoro 150.000 mladih uzrasta od 15–24 godine ne školuje se, niti radi.

Sa druge strane, na osnovu sveobuhvatnog istraživanja potreba privrede ustanovljeno je da se privreda suočava sa velikim problemima po pitanju nedostatka kompetentnog kadra i kadra čije kvalifikacije ne odražavaju ostvarenost kompetencija, ishoda i ciljeva učenja predviđenih kurikulumom.

Iako u postojećem sistemu postoji saradnja između obrazovanja i privrede i praktične nastave po tom osnovu, ona se ne realizuje na adekvatan način i ne ostvaruju se očekivani rezultati u pogledu usvajanja znanja, veština i sposobnosti odnosno kompetencija, čime učenici nakon završenog srednjeg stručnog obrazovanja nisu spremni da se odmah uključe u rad u realnom radnom okruženju. Iz tog razloga, poslodavci moraju preuzeti na sebe trošak uvođenja mladih u posao i obučiti ih dodatnim znanjima i veštinama potrebnim da se uključe u rad.

Na osnovu iznetog, dolazi se do zaključka da je potrebno obezbediti unapređivanje kvaliteta praktične nastave na način kojim će se u sistem realizacije praktičnih aspekata stručnog obrazovanja pored škola uključiti i privreda putem uvođenja sistema dualnog obrazovanja.

Osnovna ideja dualnog obrazovanja podrazumeva sticanje teorijskih znanja u školi, a praktičnih u kompanijama u realnom radnom okruženju, imajući u vidu da škole ne mogu ispratiti brzinu tehničko-tehnoloških promena koje se dešavaju na tržištu. Pored toga, povećanjem obima praktične nastave i izradom kurikuluma u koje je uključena privreda – davanjem opisa poslova koji odgovaraju poslovima koje će učenici obavljati nakon školovanja na budućem radnom mestu, podiže se kvalitet praktične nastave i stvara sistem gde kvalifikacija zaista predstavlja izraz stečenih kompetencija, što na kraju dovodi i do povećanja zapošljivosti mladih. Time i privreda investiranjem u obrazovanje ulaže u svoje buduće zaposlene i na dugi rok rešava problem u pogledu kadrova. Investiranje se ne odnosi samo na obezbeđivanje materijalno-tehničkih uslova i davanje naknade učenicima, već i imenovanje zaposlenih – instruktora koji će biti zaduženi i odgovorni za učenje kroz rad sa učenicima tokom celog ciklusa školovanja u skladu sa predviđenim kurikulumom.

Uvođenje ovog inovativnog modela obrazovanja bi najpre trebalo da reši problem kompanija koji se tiče nedostatka kvalifikovane radne snage, smanjilo nezaposlenost mladih ljudi do 25 godina i troškove koje Ministarstvo izdvaja za stručno obrazovanje. Ovaj model učenicima će omogućiti da se zaposle u nekoj od kompanija, pokrenu svoj posao ili nastave školovanje na visokoškolskim ustanovama.

Osim toga, Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 107/12), definisala je kao ciljeve u oblasti stručnog obrazovanja, sledeće: stvaranje uslova za uvođenje kvalitetne radne prakse (stimulacija poslodavaca npr. kroz poreske olakšice za razvoj socijalnog partnerstva uz njihovo učešće u praktičnoj nastavi, realizaciji ispita itd.); obezbeđivanje da najmanje 50% nastavnika/instruktora praktične nastave u preduzećima položi majstorski ispit i budu akreditovani kao nastavnici u nadležnoj instituciji; uspostavljanje sistema akreditacije i sertifikacije poslodavaca i instruktora koji rade sa učenicima u preduzećima; akreditacija radnih mesta za realizaciju praktične nastave, poreske olakšice za preduzeća u kojima se realizuje praktična nastava, donošenje zakonske i podzakonske regulative za finansijske stimulacije poslodavaca u čijim se privrednim društvima realizuje praktična nastava, te uključivanje najmanje 10% poslodavaca u rad sektorskih veća, ispitnih komisija i u realizaciju praktične nastave.

Izradi Predloga zakona o dualnom obrazovanju (u daljem tekstu: Predlog zakona) pristupilo se sa ciljem da se koncepcija dualnog obrazovanja prilagodi vremenu, potrebama i uslovima u kojima se može odvijati ovaj proces u Republici Srbiji, ujedno koristeći sva iskustva evropskih zemalja koje imaju razvijen sistem dualnog obrazovanja.

Dosadašnja iskustva u okviru projekata podržanih od strane Savezne Republike Nemačke, Republike Austrije i Švajcarske Konfederacije govore u prilog činjenici da je sistem dualnog obrazovanja našem obrazovanju i našoj privredi neophodan. Na osnovu dosadašnjeg iskustva u implementaciji dualnog obrazovanja

u kome trenutno učestvuje 21 stručna škola sa 1272 učenika i 68 kompanija, sa jednom generacijom koja je prošla ciklus po dualnom modelu i dobila zaposlenje, 1800 privrednika koji su potpisivanjem izjave o namerama pokazali interesovanje i spremnost da se uključe u sistem obrazovanja, neophodna su zakonska rešenja sa jasno regulisanim pravima i obavezama, koji će povezati interese države, poslodavaca i radnika i učenika i stručno obrazovanje staviti u funkciju privrednog rasta i razvoja.

Kao što smo već naveli, važeći Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju uređuje samo praktičnu nastavu i profesionalnu praksu koju škola može da ostvaruje u saradnji sa privrednim društvom, ustanovom, drugom organizacijom ili drugim pravnim licem, ali nisu precizirani uslovi pod kojima ta saradnja treba da se odvija, odnosno pod kojima se obavlja učenje kroz rad u realnom radnom okruženju. Ono što ovim zakonom i odgovarajućim podzakonskim aktima treba da bude precizirano su uslovi koje privredni subjekt treba da ispuni da bi mogao da obrazuje učenike, odnosno kojom delatnošću treba da se bavi i koje materijalno-tehničke mogućnosti i uslove treba da ispunjava.

Predlogom zakona omogućava se sistematičan, racionalan i postepen pristup uvođenju i razvijanju dualnog obrazovanja uz sveobuhvatno sagledavanje procesa, od početka do kraja školovanja. Takođe jasno definisan sistem prava i obaveza škole, poslodavca i učenika, treba da obezbedi uključivanje većeg broja kompanija i škola u novi model praktične nastave, usklađivanje obrazovanja sa potrebama privrede, i mogućnost da kompanije dobiju odgovarajuće kadrove, a učenici odgovarajuća znanja, veština i sposobnosti čime će se omogućiti brža i lakša zapošljivost mladih.

Takođe, cilj donošenja novog zakona je i postizanje optimalnih rezultata u svakoj od etapa obrazovanja, bilo da je u pitanju obrazovanje za nastavak školovanja ili za stupanje u proces rada. Istovremeno, otvara se mogućnost kontinuirane provere, analize i modifikacije ostvarenih rezultata.

Kako se predložene novine u Predlogu zakona ne mogu rešavati podzakonskim aktom ili na drugi način, to je neophodno doneti zakon radi uređivanja dualnog obrazovanja.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Materija Predloga zakona sistematizovana je u deset glava, i to: I. Osnovne odredbe; II. Ostvarivanje dualnog obrazovanja; III. Ugovori u dualnom obrazovanju; IV. Registar ugovora; V. Instruktor; VI. Ocenjivanje i ispiti u dualnom obrazovanju; VII. Materijalno i finansijsko obezbeđenje učenika; VIII. Nadzor; IX. Kaznene odredbe; X. Prelazne i završne odredbe.

I. OSNOVNE ODREDBE

Članom 1. Predloga zakona uređuje se predmet ovog zakona, a to su: sadržaj i način ostvarivanja dualnog obrazovanja, uzajamna prava i obaveze učenika, roditelja, odnosno drugih zakonskih zastupnika učenika, škole i poslodavca, materijalno i finansijsko obezbeđenje učenika, druga pitanja od značaja za dualno obrazovanje, kao i oblast primene ovog zakona.

Članom 2. Predloga zakona utvrđuje se značenje pojmova u smislu ovog zakona, i to sledeći pojmovi: dualno obrazovanje, poslodavac, učenje kroz rad, instruktor, koordinator učenja kroz rad i plan realizacije učenja kroz rad.

Članom 3. Predloga zakona utvrđuje se da se dualno obrazovanje zasniva se na obavezi svih učesnika da se rukovode najboljim interesom učenika, u skladu sa principima kao što su: partnerstvo škole i poslodavca, uspostavljanje socijalnog partnerstva na lokalnom nivou, profesionalnost, etičnost, osiguranje kvaliteta, karijerno vođenje i zapošljivost, dostupnost, relevantnost, prohodnost, celoživotno učenje, pravo izbora i princip jednake mogućnosti. Kao poseban princip na kome se zasniva dualno obrazovanje definisano je institucionalno partnerstvo i saradnja između ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Ministarstvo), Privredne komore Srbije i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja uspostavlja se radi sprovođenja dualnog obrazovanja na nacionalnom nivou.

Članom 4. Predloga zakona utvrđeno je da su ciljevi dualnog obrazovanja: obezbeđivanje uslova za sticanje, usavršavanje i razvoj kompetencija u skladu sa potrebama tržišta rada; doprinos jačanju konkurentnosti privrede Republike Srbije, obezbeđivanje uslova za zapošljavanje po završenom obrazovanju; obezbeđenje uslova za dalje obrazovanje i celoživotno učenje; razvijanje preduzimljivosti, inovativnosti, profesionalni i karijerni razvoj svakog pojedinca; obezbeđivanje uslova za lični, ekonomski i opšti društveni razvoj; razvijanje sposobnosti za timski rad i osećaj lične odgovornosti u radu; razvijanje svesti o važnosti bezbednosti i zdravlja na radu; razvijanje sposobnosti samovrednovanja, izražavanja sopstvenog mišljenja i samostalnog donošenja odluka i poštovanje međusobnih prava i obaveza učenika i poslodavca.

II. OSTVARIVANJE DUALNOG OBRAZOVANJA

Članom 5. Predloga zakona definisano je da osnov za donošenje planova i programa nastave i učenja u dualnom obrazovanju (u daljem tekstu: plan i program nastave i učenja) predstavlja standard kvalifikacije, koje će utvrđivati sektorsko veće za određeni sektor rada, u skladu sa zakonom koji uređuje nacionalni okvir kvalifikacija. Uloga sektorskih veća je u povezivanju potreba učenih na tržištu rada sa obrazovnim sektorom. Na osnovu standarda kvalifikacije, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja će pripremiti predlog plana i programa nastave i učenja koji će doneti ministar uz prethodno pribavljeno mišljenje Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih i Nacionalnog prosvetnog saveta. Propisano je da se standard kvalifikacije i plan i program nastave i učenja inovira svakih pet godina, odnosno u kraćem roku ako potrebe privrede i tehnološkog razvoja to zahtevaju.

Članom 6. Predloga zakona propisano je da obim učenja kroz rad iznosi najmanje 20%, a najviše 80% časova od ukupnog broja časova stručnih predmeta, u skladu sa odgovarajućim planom i programom nastave i učenja, a da se izvodi u skladu sa školskim kalendarom tokom školske godine u periodu 8–20 časova, najduže šest sati dnevno, odnosno 30 sati nedeljno, u skladu sa planom i programom nastave i učenja. Definisano je i mesto učenja kroz rad, kao izuzetke i procenat u kojem se učenje kroz rad može odvijati u školi koja mora posedovati odgovarajući materijal i opremu.

Član 7. Predloga zakona definiše način upisa u srednje škole, po područjima rada i profilima, kao i predlagače plana upisa u srednje škole, koji taj predlog plana izrađuju uz učešće različitih aktera, kao što su: poslodavci, služba za zapošljavanje u jedinici lokalne samouprave, Privredna komora Srbije i druge zainteresovane strane, s tim što je potrebno voditi računa o obezbeđivanju uslova za uključivanje učenika sa smetnjama u razvoju, invaliditetom i osetljivih grupa. Precizirano je da prilikom upisa u srednju školu, raspoređivanje učenika za učenje kroz rad vrše u saradnji učenik, roditelj odnosno drugi zakonski zastupnik, poslodavac i škola, a da način raspoređivanja učenika za učenje kroz rad propisuje ministar u saradnji sa Privrednom komorom Srbije.

Članom 8. Predloga zakona propisuje se obaveza škole da formira tim za karijerno vođenje i savetovanje čija je uloga u procesu dualnog obrazovanja, jačanje veština upravljanja karijerom i donošenja promišljenih odluka u izboru usmerenja i opredeljenja, u obrazovanju i profesionalnoj aktivnosti, sa ciljem postizanja profesionalnog identiteta, u skladu sa ličnim osobinama i potrebama tržišta rada. Tim čine predstavnici zaposlenih u školi, strukovnih udruženja, predstavnici jedinica lokalne samouprave i poslodavaca, a sastancima tima mogu da prisustvuju predstavnici roditelja, odnosno drugih zakonskih zastupnika učenika i učeničkog parlamenta. Ovim članom propisano je da bliže uslove o načinu rada, aktivnostima i sastavu tima propisuje ministar.

Članom 9. Predloga zakona definiše se uloga učenika, škole i poslodavca u ostvarivanju plana i programa nastave i učenja. Škola je odgovorna za ostvarivanje plana i programa nastave i učenja u celosti. Škola ostvaruje deo plana i programa nastave i učenja koji se odnosi na teorijsku nastavu i vežbe i prati, u saradnji s poslodavcem, ostvarivanje dela plana i programa nastave i učenja koji se odnosi na učenje kroz rad kod poslodavca.

Poslodavac ostvaruje deo plana i programa nastave i učenja koji se odnosi na učenje kroz rad i odgovoran je za sistematično i kvalitetno izvođenje učenja kroz rad u skladu sa standardom kvalifikacije i planom i programom nastave i učenja, a međusobni odnosi škole i poslodavca uređuju se ugovorom.

Članom 10. Predloga zakona definisano je da se zaštita prava učenika ostvaruje u skladu sa zakonom kojim su uređuju osnove sistema obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje sistem srednjeg obrazovanja i vaspitanja. S obzirom da se učenje kroz rad odvija kod poslodavca, neophodno je zaštitu prava učenika obezbediti i u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast rada i zaštite na radu, kao i propisima kojima se uređuje zabrana obavljanja opasnog rada za decu, kao i da su tokom učenja kroz rad kod poslodavca zabranjeni diskriminacija učenika, fizičko, psihičko, socijalno, seksualno, digitalno i svako drugo nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje učenika.

Članom 11. Predloga zakona taksativno su navedeni uslovi koje poslodavac mora da ispuni radi izvođenja učenja kroz rad, a koji se odnose na obavljanje delatnosti koja omogućava realizaciju sadržaja učenja kroz rad propisane odgovarajućim planom i programom nastave i učenja, prostor, opremu i nastavna sredstva za rad u skladu sa pravilnikom o bližim uslovima u pogledu prostora, opreme i nastavnih sredstava određenog obrazovnog profila, broj licenciranih instruktora, obezbeđivanje primene mera bezbednosti i zdravlja na radu, uslovi u pogledu likvidnosti poslodavca, uslovi za odgovorno lice poslodavca i instruktora, a

koji se odnose na neosuđivanost pravnosnažnom presudom za krivično delo za koje je izrečena безусловna kazna zatvora u trajanju od najmanje tri meseca, kao i za krivična dela nasilje u porodici, oduzimanje maloletnog lica, zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica ili rodoskvrnuće; za krivična dela iz grupe krivičnih dela protiv polne slobode, protiv privrede, protiv službene dužnosti, protiv pravnog saobraćaja i protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, bez obzira na izrečenu krivičnu sankciju; da nisu pravosnažno osuđivani za prekršaj iz oblasti radnih odnosa i za koje nije, u skladu sa zakonom, utvrđeno diskriminatorno ponašanje, kao i uslov da poslodavac nije pravnosnažno osuđivan za kaznena dela propisana zakonom kojim se uređuje sprečavanje zlostavljanja na radu.

Članom 12. Predloga zakona utvrđeno je da proveru ispunjenosti uslova poslodavca za izvođenje učenja kroz rad vrši Privredna komora Srbije koja u tom postupku obrazuje Komisiju za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad za obrazovni profil, odnosno grupu obrazovnih profila, a njenu organizaciju, sastav i način rada bliže uređuje Privredna komora Srbije, opštim aktom, a Zakonom je utvrđen i sastav ove komisije u pogledu obaveznih članova i precizirano da članovi svoj rad obavljaju bez naknade. Ovim članom propisan je i rok za podnošenje Zahteva za proveru ispunjenosti uslova i izdavanje Potvrde o ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad, a rešenjem utvrđuje da poslodavac ne ispunjava propisane uslove za izvođenje učenja kroz rada. Član propisuje da Privredna komora Srbije, na predlog pomenute komisije, a ukoliko poslodavac prestane da ispunjava propisane uslove donosi rešenje o prestanku ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad. Navedena rešenja konačna su u upravnom postupku. Navedene poslove Privredna komora Srbije obavlja kao poverene poslove.

Članom je uvedena i obaveza vođenja registra poslodavaca za koje je utvrđeno da ispunjavaju uslove za izvođenje učenja kroz rad, a koju vodi i redovno ažurira Privredna komora Srbije. Članom su utvrđeni podaci koji se upisuju u ovaj registar, kao i da se isti vodi kao jedinstvena elektronska baza podataka, a podaci iz registra objavljuju se na zvaničnoj internet stranici Privredne komore Srbije.

III. UGOVORI U DUALNOM OBRAZOVANJU

Član 13. Predloga zakona reguliše postojanje dve vrste ugovora – ugovor o dualnom obrazovanju kojim se uređuje međusobni odnos škole i poslodavca i ugovor o učenju kroz rad kojim se uređuje međusobni odnos poslodavca i učenika, odnosno roditelja ili drugog zakonskog zastupnika.

Čl. 14–17. Predloga zakona definisani su forma i sadržina ugovora o dualnom obrazovanju, odnosno obavezni elementi koje on sadrži, te utvrđeno da se ovaj ugovor zaključuje između škole i poslodavca. Škola zaključuje ugovor sa jednim ili više poslodavaca, koji ima Potvrdu o ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad, a u cilju obezbeđenja uslova za ostvarivanje svih sadržaja učenja kroz rad definisanih određenim planom i programom nastave i učenja. Takođe je naglašena i obaveza škole da je prilikom izbora poslodavca u obavezi da se rukovodi najboljim interesom učenika, kao i da o zaključenim ugovorima o dualnom obrazovanju obavesti Ministarstvo u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora.

Ustanovljava se i obaveza škole i Privredne komore Srbije da najkasnije u roku od 15 dana od dana zaključivanja ugovora o dualnom obrazovanju, na svojim zvaničnim internet stranicama objave osnovne informacije o planu i programu nastave i učenja i druge informacije od značaja za učenje kroz rad.

Čl. 18–20. Predloga zakona propisani su uslovi i razlozi za raskid ugovora o dualnom obrazovanju, kako od strane škole, tako i od strane poslodavca. Odredba člana 20. uređuje posledice raskida ugovora o dualnom obrazovanju, odnosno način na koji će se učenicima obezbediti ostvarivanje teorijske, odnosno praktične nastave u drugoj školi, odnosno kod drugog poslodavca.

Članom 21. i 22. Predloga zakona definisani su forma i sadržina ugovora o učenju kroz rad koji zaključuju poslodavac i učenik, odnosno roditelj ili drugi zakonski zastupnik učenika, najkasnije do početka školske godine u kojoj počinje realizacija učenja kroz rad, kao i obavezu poslodavca da vodi evidenciju zaključenih ugovora o učenju kroz rad.

Član 23. Predloga zakona propisuje mogućnost da učenik, odnosno roditelj ili drugi zakonski zastupnik učenika zaključe ugovor o učenju kroz rad sa više poslodavaca ukoliko je to neophodno radi realizacije plana i programa nastave i učenja.

Čl. 24–26. Predloga zakona propisani su uslovi i razlozi za raskid ugovora o učenju kroz rad, kako od strane poslodavca, tako i od strane učenika, odnosno roditelja, ili drugog zakonskog zastupnika učenika. Odredba člana 26. uređuje posledice raskida ugovora o učenju kroz rad, odnosno način na koji će se učenicima obezbediti uslovi za nastavak učenja kroz rad kod drugog poslodavca.

IV. REGISTAR UGOVORA

Član 27. Predloga zakona propisuje da vođenje Registra ugovora o dualnom obrazovanju, kao povereni posao vodi Privredna komora Srbije, a taksativno se navode i podaci koji se upisuju u ovaj registar, koji se vodi kao jedinstvena elektronska baza podataka i javno je dostupna, jer se objavljuje na zvaničnoj internet stranici Privredne komore Srbije.

Članom 28. Predloga zakona utvrđeno je da je poslodavac dužan da Privrednoj komori Srbije dostavi ugovor o dualnom obrazovanju, u roku od 8 dana od dana zaključenja tog ugovora, radi upisa u navedeni registar.

V. INSTRUKTOR

Članom 29. Predloga zakona definisan je pojam instruktora, kao i uslove u pogledu radnog odnosa, radnog iskustva, nivoa obrazovanja i obuke uz potvrdu o položenom ispitu za instruktora, koje instruktor mora da ispunjava. Propisano je da izuzetno od obaveze da pohađa obuku i ima potvrdu o položenom ispitu za instruktora, instruktor može biti i lice koje poseduje osnovne pedagoško-didaktičkih znanja i veština i ima važeća ovlašćenja da bude instruktor, koja su izdala nacionalna ili međunarodna regulatorna tela, iz oblasti na koje se ovlašćenje odnosi.

Obaveze instruktora su da, u saradnji sa koordinatorom učenja kroz rad, realizuje, vodi i nadzire rad kod poslodavca, učestvuje u procesu ocenjivanja učenja kroz rad, te da nadzire način na koji se obezbeđuje bezbednost i zdravlje na radu, a broj učenika sa kojima on može da realizuje učenje kroz rad propisan je planom i programom nastave i učenja.

Članom 30. Predloga zakona propisana je nadležnost Privredne komore Srbije da sprovodi obuku za instruktora u trajanju od 40 sati, koja obavezno sadrži i osnovne pedagoško-didaktičkih znanja i veština, da obrazuje Komisiju koja će sprovoditi ispit za instruktora, a da će u sastavu Komisije kao obavezni članovi, pored

stručnjaka za odgovarajuću oblast rada, učestvovati i najmanje po jedan predstavnik koga predlaže Ministarstvo i Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, a precizirano je da članovi Komisije ovaj rad obavljaju bez naknade. Privredna komora Srbije izdaje i snosi troškove izdavanja licence licu koje je položilo ispit za instruktora, i vodi i snosi troškove vođenja registra o izdatim licencama, a podaci koji se upisuju u licencu i registar taksativno su navedeni. Troškove obuke instruktora snosi poslodavac instruktora, a visinu tih troškova utvrđuje svojim opštim aktima Privredna komora Srbije. Pomenute poslove Privredna komora Srbije obavlja kao poverene, a program obuke, bliže uslove i druga pitanja od značaja za polaganje ispita za instruktora, na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, propisuje ministar.

VI. OCENJIVANJE I ISPITI U DUALNOM OBRAZOVANJU

Članom 31. Predloga zakona propisano je da instruktor kontinuirano prati napredovanje učenika u saradnji s koordinatorom učenja kroz rad, u cilju sticanja kompetencija propisanih standardom kvalifikacije, a da se ocenjivanje učenika vrši u skladu s planom i programom nastave i učenja, zakonom i pravilnikom kojim se bliže određuje ocenjivanje učenika u srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Članom 32. Predloga zakona uređena su pitanja od značaja za sadržinu i način sprovođenja završnog i maturalnog ispita u dualnom obrazovanju, komisija za proveru stečenih kompetencija koja svoj rad obavlja bez naknade, kao i pitanja koja se odnose na javne isprave i dodatak diplome koji se izdaje učeniku koji je položio završni ili maturalni ispit u dualnom obrazovanju.

Značajno je naglasiti da je u ovom članu utvrđena prohodnost, odnosno mogućnost upisa učenika u dualnom obrazovanju na sledeći nivo obrazovanja u skladu sa zakonom.

VII. MATERIJALNO I FINANSIJSKO OBEZBEĐENJE UČENIKA

Članom 33. Predloga zakona definisano je da za materijalno obezbeđenje učenika, poslodavac izdvaja sopstvena sredstva i taksativno su navedene obaveze poslodavca u pogledu materijalnog obezbeđenja učenika.

Članom 34. Predloga zakona propisano je da kao finansijsko obezbeđenje, učenik koji obavlja učenje kroz rad ima pravo na naknadu za učenje kroz rad, koja se isplaćuje jednom mesečno za prethodni mesec i to za svaki sat proveden na učenju kroz rad u neto visini od najmanje 70% minimalne cene rada u skladu sa zakonom, a sredstva za ovu namenu obezbeđuje poslodavac.

VIII. NADZOR

Članom 35. Predloga zakona se propisuje da nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i nad obavljanjem poslova poverenih Privrednoj komori Srbije, vrši Ministarstvo, inspekcijski nadzor vrši Ministarstvo preko prosvetne inspekcije, osim u delu koji se odnosi na uslove rada i bezbednost na radu kod poslodavca, koji vrši ministarstvo nadležno za poslove rada – preko inspekcije rada.

IX. KAZNENE ODREDBE

Čl. 36. i 37. Predloga zakona propisane su novčane kazne za prekršaj škole, kao i direktora, odnosno odgovornog lica škole i novčana kazna za prekršaje poslodavca, odnosno odgovornog lica kod poslodavca.

X. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 38. Predloga zakona propisuje se rok za donošenje podzakonskih akata. Ministar donosi podzakonske akte za sprovođenje ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a akte iz člana 12. stav 13. i člana 30. stav 11. ovog zakona Privredna komora Srbije donosi u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona (akt o organizaciji, sastavu i načinu rada Komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca i akt o visini troškova obuke i polaganja ispita za instruktora).

Ovim članom propisano je i da će do početka primene zakona koji uređuje nacionalni okvir kvalifikacija, standard kvalifikacije u dualnom obrazovanju biti utvrđen u skladu sa zakonom kojim se uređuju osnove sistema obrazovanja i vaspitanja, osim dela koji se odnosi na opis rada koji utvrđuje Privredna komora Srbije.

Član 39. Predloga zakona propisuje da lice koje je u radnom odnosu kod poslodavca ili samostalno obavlja delatnost, a koje je do stupanja na snagu ovog zakona učestvovalo u sprovođenju praktične nastave u srednjem stručnom obrazovanju u skladu sa važećim nastavnim planom i programom, ima pravo da Privrednoj komori Srbije podnese zahtev za izdavanje licence za instruktora.

Član 40. Predloga zakona propisuje rok od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona u kojem će Vlada će obrazovati komisiju za razvoj i sprovođenje dualnog obrazovanja, radi sprovođenja i unapređivanja dualnog obrazovanja i trogodišnjih vrednovanja ostvarenih rezultata.

Član 41. Predloga zakona propisuje da će ovaj zakon stupiti na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a da se primenjuje od školske 2019/2020. godine.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Predlogom zakona planira se početak primene zakona počev od školske 2019/20. godine tako da sredstva u 2017. i 2018. godini nisu potrebna. Iznos potrebnih sredstva u 2019. i 2020. godini naveden je u tekstu koji sledi:

1. Obezbeđenje učeničkog kredita učeniku koji je upisao obrazovni profil koji se nalazi na listi deficitarnih zanimanja koju definiše Nacionalna služba za zapošljavanje. Kredit se isplaćuje u iznosu od 5400,00 dinara mesečno deset meseci godišnje. Planirano je da se kredit dodeljuje samo u prvoj godini učenja.

Za tri meseca 2019. godine, potrebno je obezbediti sredstva sredstva za 180 učenika u iznosu od **2.916.000,00 dinara**.

Ova sredstva za 2019. biće locirana na :

Program 2007

PROGRAMSKA AKTIVNOST 0003 –Individualna pomoć učenicima

Konto: 621000 Nabavka domaće finansijske imovine

Za 10 meseci 2020. godine, potrebno je obezbediti sredstva za 180 učenika u iznosu **9.720.000,00 dinara**.

Ova sredstva za 2020. biće locirana na :

Program 2007
 PROGRAMSKA AKTIVNOST 0003 –Individualna pomoć učenicima
 Konto: 621000 Nabavka domaće finansijske imovine

Napominjemo da je ova suma već obezbeđena u okviru postojećih limita Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja za program učnički i studentski standard.

2. Finansiranje plata, poreza i doprinosa za koordinatora učenja kroz rad. Koordinator učenja kroz rad je lice zaposleno u srednjoj stručnoj školi, odnosno nastavnik praktične nastave koji u saradnji sa instruktorom planira, prati i vrednuje ostvarivanje učenja kroz rad kod poslodavca.

Za svako odeljenje neophodno je obezbediti angažovanje jednog koordinatora učenja kroz rad. Angažovanje ovih lica ne predstavlja dodatno zapošljavanje zbog toga što će pomenuti posao obavljati već zaposleni nastavnici srednjih stručnih škola angažovani na poslovima nastavnika praktične nastave. U 2019. godini očekuje se da bude upisano oko 100 odeljenja učenika u dualnom obrazovanju i za svako odeljenje treba planirati po jednog koordinatora učenja kroz rad, odnosno ukupno 100 koordinatora. U 2020. godini ukupan broj angažovanih koordinatora iznosiće 200.

Ukupni bruto iznos sredstava za 100 koordinatora je oko 7.000.000 dinara mesečno odnosno ukupno 21.000.000 dinara za tri meseca u 2019. godini.

Ova sredstva za 2019. godinu biće na :

Program 2004
 PROGRAMSKA AKTIVNOST 0001 – **Realizacija delatnosti srednjeg obrazovanja i obrazovanja odraslih**
 Konto: 411100 Plate, dodaci i naknade zaposlenih – **17.812.000,00dinara**
 Konto: 412000 Socijalni doprinosi na teret poslodavca – **3.188.000,00dinara**

Za 12 meseci 2020. godine, potrebno je obezbediti sredstva za 100 koordinatora u iznosu od 7.000.000 dinara mesečno, odnosno ukupno 84.000.000,00 dinara.

Za tri meseca 2020. godine, potrebno je obezbediti sredstva za dodatnih 100 koordinatora koji će započeti posao u školskoj 2020/21. godini u iznosu od 7.000.000 dinara mesečno, odnosno ukupno 21.000.000,00 dinara.

Ukupna potrebna bruto sredstva u 2020. godini iznosiće 105.000.000,00 dinara

Ova sredstva za 2020. biće na :

Program 2004

PROGRAMSKA AKTIVNOST 0001 – Realizacija delatnosti srednjeg obrazovanja i obrazovanja odraslih

Konto: 411100 Plate, dodaci i naknade zaposlenih – **89.059.000,00dinara**

Konto: 412000 Socijalni doprinosi na teret poslodavca – **15.941.000,00dinara**

Napominjemo da je ova suma već obezbeđena u okviru postojećih limita Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja za program srednje obrazovanje.

ANALIZA EFEKATA PROPISA PREDLOGA ZAKONA O DUALNOM OBRAZOVANJU

1. Koji su problemi koje zakon treba da reši?

Privreda Srbije i njen razvoj u velikoj meri zavise i od kvaliteta i dostupnosti radne snage. U Srbiji, uprkos velikoj nezaposlenosti (naročito mladih), postoje otvorena radna mesta za kvalifikovanu radnu snagu, pre svega u zanatsko-tehničkim zanimanjima, na koja poslodavci ne mogu da zaposle odgovarajući kadar.

Poslodavci ne mogu da dođu do potrebnih radnika sa srednjom stručnom spremom, i u većini slučajeva nemaju kapacitete, vlastite resurse, niti vremena za njihovu dodatnu obuku, što već niz godina ima za posledicu značajan broj nepopunjenih radnih mesta. U aktuelnoj ekonomskoj situaciji ova pojava nije zanemarljiva. Nezaposlenost utiče na rast siromaštva, posebno u segmentu populacije mladih, kao i na sve više opadajuću stopu nataliteta.

Razna istraživanja pokazuju da poslodavci znatno češće organizuju obuke da bi pokrili nedostatke u edukaciji mladih za vreme njihovog školovanja, nego što sprovede ili mlade šalju na one visokosofisticirane i napredne obuke. Istraživanje je pokazalo da su od 2001. do 2012. godine privredu nedostaci obrazovnog sistema koštali skoro 3,5 mlrd. evra¹. Navedeni problemi demotivisu poslodavce da zapošljavaju mlade i neiskusne ljude, jer u određenom periodu imaju istovremeno prevelika poreska opterećenja, ulaganje u dokvalifikaciju novozaposlenih i gubitak zbog niže produktivnosti u periodu njihove adaptacije.

Predlog privrede je da je neophodno uvođenje dualnog obrazovanja, kako bi se omogućilo sticanje praktičnih znanja i veština učenika u toku trajanja obrazovanja.

Iako pružaju najdirektniju mogućnost za susret srednjoškolaca i poslodavaca, trenutno se praktična nastava i profesionalna (učenička) praksa izvode na način koji nije odgovarajući i ne daje očekivane efekte u vidu usvajanja veština i razvoja kompetencija.

Praktična nastava se od 1992. do 2003. godine u srednjem stručnom obrazovanju realizovala po istim programima. Od 2003. godine se menjala kako su se menjali celokupni planovi i programi nastave i učenja u 59 oglednih profila. Međutim, mesto realizovanja praktične nastave se nije promenilo – u većini škola praktična nastava se realizuje u školskim radionicama koje nisu adekvatno opremljene. Sa druge strane, kako se tehnologija proizvodnje i obavljanje procesa rada u savremenim uslovima poslovanja veoma brzo menja, poslodavci moraju u cilju opstanka na tržištu pratiti te promene usvajanjem novih tehnologija i upotrebom novih tehnika i opreme proizvodnje. Škole svojom opremom u školskim radionicama ne mogu pratiti te promene i najčešće učenici koriste za praktičan rad onu opremu, tj. mašine koje su u poslodavci rashodovali kao zastarele. Isto tako, nastavnici praktične nastave nisu u mogućnostima da učenicima prenesu znanja i veštine koje se menjaju tokom vremena zbog tehnološkog napretka, kao način ponašanja u radnom okruženju, jer i sami nemaju to praktično iskustvo. Istovremeno, učenjem u

¹ dr Ristić, Z., Rajić, D., Pavlović, Lj.: Bolji uslovi za zapošljavanje mladih (str. 14); Unija poslodavaca Srbije, 2013, Beograd

realnom radnom okruženju se razvijaju veštine i sklonosti ka radu, koje se teško mogu razviti u veštački kreiranom i simuliranom ambijentu.

Čak i kada se praktična nastava odvija u kompanijama, kvalitet nije na zadovoljavajućem nivou, jer se sam koncept praktične nastave zasnivao na obavezi škola da učenicima obezbede mesto za obavljanje prakse. Potrebe poslodavaca za obrazovnim profilima uopšte nisu uzimane u obzir, a praktična nastava se organizovala na način da se izađe u susret školama kako bi ispunile traženu formu. Kompanije nisu imale obavezu da delegiraju zaposlenog koji će se brinuti da učenik tokom trajanja praktične nastave stekne sva znanja i veštine predviđene nastavnim planom i programom., i nisu postojali ugovorni odnosi kojima bi se regulisale sva prava i obaveze učenika i poslodavaca tokom trajanja praktične nastave.

Unapređivanjem kvaliteta praktične nastave koje se postiže dualnim obrazovanjem, odnosno učenjem kroz rad, stvaraće se i podsticati preduzetnički duh i samozapošljavanje jer će učenici biti u prilici da u realnom radnom okruženju nauče mnogo toga što se u školi ne uči, steći će razne veštine, biće u prilici da razvijaju preduzetnički duh i da se možda odluče i na pokretanje sopstvenog biznisa po završetku školovanja

Ako nema iskustvo iz prakse, mlad čovek se teško odlučuje i na pokretanje samostalnog biznisa. Istraživanja pokazuju da će samo 3% do 5% mladih ljudi pokrenuti samostalni posao², ako tokom školovanja nisu sticali neko radno iskustvo, ali u onim sredinama u kojima jesu sticali to iskustvo, 15% do 20% mladih koji su završili školovanje će pokrenuti sopstveni biznis.

Prema poslednjim statističkim podacima (Anketa o radnoj snazi za prvi kvartal 2017, izvor: RZS), u Srbiji je oko 452.800 nezaposlenih lica, od kojih je skoro petina stanovništvo starosti 15 do 24 godine.

- Među mladim nezaposlenim ljudima, 62% nema nikakvo radno iskustvo, a oko 150 000 mladih (starosti od 15 do 24 godine) niti se školuje, niti radi.
 - Iskustvo pokazuje da kada mlad čovek pola godine posle školovanja nema posao, ostaju trajne posledice po njegovu produktivnost. Kada inženjer ne radi tri godine on gubi znanja koja je stekao u školi, ne stiče znanja koja bi mogao steći na poslu, gubi samopouzdanje i samopoštovanje i to više nije taj kvalitet kada jednom nađe posao.

Sadašnji sistem srednjeg stručnog obrazovanja u Republici Srbiji je prevashodno školski, a učenje na radu, i kada ga ima, odvija se u virtuelnim školskim radionicama, dok se u preduzećima retko odvija.

- Stopa nastavka školovanja od osnovne do srednje škole u Srbiji je oko 92% (ostalih 8% odustanu od daljeg školovanja).
- Od ukupnog broja učenika koji posle završene osnovne škole nastave školovanje, 75% učenika opredeli za srednje stručne škole, ali se oko četvrtina tog broja opredeli za ekonomiju, pravo i medicinu. Druga četvrtina se opredeli za neku od škola koja će omogućiti lakši ulaz na fakultet nego gimnazija.
- Za trogodišnje školovanje za zanatska zanimanja se opredeli oko 15% učenika koji nastavljaju školovanje po završnoj osnovnoj školi.

² OECD (2016), *Competitiveness in South East Europe: A Policy Outlook*, Competitiveness and Private Sector Development, OECD Publishing, Paris, p.126 [http:// dx.doi.org/10.1787/9789264250529-en](http://dx.doi.org/10.1787/9789264250529-en)

- Zanimljivo je da mnogi ipak ne upišu fakultet ili ga ne završe, pa na kraju imamo podatak da je u strukturi aktivnog stanovništva Srbije, najveće učešće stanovništva sa završenom srednjom stručnom školom (52%), dok je učešće stanovništva sa visokim obrazovanjem manje od 18%.

- Istovremeno, među nezaposlenima najviše onih onih sa srednjom školom (čak 65%), pa i među onima koji se nalaze u kategoriji dugoročno nezaposlenih lica.

Imajući u vidu navedeno, kao i stanje na tržištu rada Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (u daljem tekstu: Ministarstvo) definisalo je uvođenje i razvoj dualnog obrazovanja kao jedan od prioritarnih ciljeva, što svakako zahteva i normativno uređivanje ovog vida obrazovanja.

Izradi Zakona o dualnom obrazovanju pristupilo se i sa ciljem da se koncepcija dualnog obrazovanja prilagodi vremenu, potrebama i uslovima u kojima se može odvijati ovaj proces u Republici Srbiji, ujedno koristeći sva iskustva evropskih zemalja koje imaju razvijen ovaj sistem obrazovanja.

U izradi Zakona su korišćena iskustva stečena tokom realizacije pilot projekata razvoja dualnog obrazovanja u Srbiji.

U pilot projekte dualnog obrazovanja koje u Srbiji podržavaju Nemačka organizacija za tehničku saradnju (GIZ), Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) i zajednički projekat privrednih komora Srbije i Austrije, zaključno sa prethodnom školskom godinom (2016/2017), bilo je uključeno više od 60 kompanija, 18 škola, sa preko 900 učenika.

Uvođenje elemenata dualnog obrazovanja u srednje stručno obrazovanje u Srbiji započelo je 2013. godine projektom Nemačke organizacije za tehničku saradnju (GIZ) „Reforma srednjeg stručnog obrazovanja u Srbiji”. Tada su u redovan sistem školovanja uvedena tri obrazovna profila - industrijski mehaničar, električar i bravar-zavarivač.

Austrija se uključila u sektor usluga (obrazovni profil trgovac i tehničar za logistiku i špediciju). Potpisivanjem Memoranduma o saradnji između Privredne komore Srbije, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS, Saveznog ministarstva za Evropu, integraciju i spoljne poslove Republike Austrije i Privredne komore Austrije, 09. februara 2016. i zvanično je potvrđena podrška Republike Austrije u razvoju elemenata dualnog obrazovanja u srednjem stručnom obrazovanju u Republici Srbiji.

Kroz Projekat Privredne komore Srbije i Privredne komore Austrije, od februara 2017. godine u Trgovačkoj školi u Beogradu je organizovano obrazovanje za celu generaciju učenika prvog razreda trogodišnjeg profila trgovac. Ukupno 120 učenika se obrazovalo za trgovca po dualnom modelu u saradnji sa 5 pet kompanija. Istovremeno, u saradnji pre svega sa velikim austrijskim špediterskim kompanijama, ali i drugim zainteresovanim razvijen je novi obrazovni profil – tehničar za logistiku i špediciju.

Švajcarska je preko Švajcarske organizacije za razvoj – SDC investirala u razvoj profila po dualnom modelu obrazovanja za sektor drvno-prerađivačke industrije (obrazovni profil operater za izradu nameštaja).

Svi profili su izabrani na osnovu potražnje preduzeća i tržišta rada, od strane odgovornih aktera - MPNTR, ZUOV, PKS, NSZ, Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, asocijacija srednjih stručnih škola (a pre svega mašinskih i elektrotehničkih škola).

U svim preduzećima koja učestvuju u dualnom obrazovanju u okviru projekata, lica koja su zadužena za rad sa učenicima - instruktori pohađali su obuku zasnovanu, pored ostalog i na sticanju pedagoško-didaktičkih znanja i veština potrebnim za rad sa učenicima. Ova obuka je, istovremeno, obuhvatila i sve elemente zakonodavnog okvira relevantnog za boravak učenika u kompanijama (kao što su propisi u oblasti obrazovanja propisi u oblasti rada i radnih odnosa, zaštite na radu), kao i upoznavanje sa delom nastavnog plana i programa koji se realizuje kod poslodavaca. Obuku su držali treneri iz oblasti obrazovanja – predstavnici Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, nastavnici, kao i stručnjaci za dualno obrazovanje iz Austrije sa velikim iskustvom u ovoj oblasti. Na pojedinim obukama, pored budućih instruktora, učestvovali su i nastavnici praktične nastave sa čijim školoama su poslodavci uspostavili saradnju. Obuka instruktora je trajala u najvećem broju slučajeva tri radna dana.

Prilikom uključivanja poslodavaca u dualni sistem obrazovanja sagledavane su mogućnosti poslodavaca da realizuju nastavni plan i program. To se odnosilo na sagledavanje mogućnosti za realizaciju svake nastavne jedinice i sagledavanje materijalno-tehničkih uslova u pogledu raspolaganja adekvatnom opremom, postrojenjima, mašinama, radnim ambijentom, potrebnim materijalom itd., kao i uslova u pogledu postojanja adekvatnog broja zaposlenih zaduženih za instruktorski rad sa učenicima. Kako u realnosti nije bilo moguće očekivati da će svaki poslodavac biti u mogućnosti da u potpunosti realizuje plan i program nastave i učenja, sticanje potrebnih znanja i veština je vršeno ili u drugim preduzećima ili u školi.

Nastavnici praktične nastave imali su ulogu da prate realizaciju nastavnog plana i programa i da se staraju o tome da svi učenici usvoje znanja i veštine koje su predviđene. Takođe, imali su zadatak da saraduju sa instruktorima i pruže im podršku u realizaciji plana, programa i prakse kod poslodavaca, kao i podršku u rešavanju teškoća i izazova koji su se javili u radu sa učenicima tokom obavljanja praktične nastave. Na taj način, i nastavnici su imali priliku da unaprede svoja praktična znanja i da se upoznaju sa realnim procesom rada kako bi mogli obavljati kvalitetniju pripremu učenika za učenje kod poslodavaca.

Što se tiče izbora novih obrazovnih profila za dualno obrazovanje je izvršen sprovođenjem nove metodologije upisne politike u srednje stručne škole, koja se za razliku od prethodnih godina, zasniva na uvažavanju i sagledavanju potreba privrede za kadrovima na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. U sprovođenju nove metodologije učestvovalo je više aktera: zadatak PKS je bio da u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave i Nacionalnom službom za zapošljavanje, na nivou cele zemlje, sagleda realne potrebe privrede i prikupi podatke po pitanju potrebnog kadra. Prikupljeni podaci su dostavljeni Ministarstvu prosvete na osnovu kojih je doneta konačna odluka o broju i strukturi upisa učenika za narednu školsku godinu. Upis u srednje škole, isplaniran na ovaj način, predstavlja još jedan od velikih koraka u nizu učinjenih, u cilju premošćavanja velikog jaza koji postoji između sistema obrazovanja i privrede, a u kome aktivno učestvuje i privreda, preko Privredne komore Srbije.

Za uključivanje u dualni sistem obrazovanja interesovanje je iskazalo 350 poslodavaca, a 62 obrazovna profila su identifikovana kao potrebna privredi.

Međutim, kako nisu svi obrazovni profili prilagođeni dualnom sistemu obrazovanja (u pogledu obima praktične nastave i nisu izrađeni na osnovu informacija o potrebama koje je dala privreda), za novu školsku godinu pripremljeno je, pored pet postojećih, 14 novih obrazovnih profila po kojima će se školovati 2000

učenika, u saradnji sa 60 škola, oko 200 poslodavaca u 40 gradova širom Republike Srbije.

Drugi obrazovni profili, u skladu sa potrebama privrede, biće modernizovani i pripremljeni za sledeću školsku godinu. To znači da će u izradi planova i programa nastave i učenja biti uključena i privreda, kako bi opis posla obrazovnih profila odgovarao radnim mestima u realnom radnom okruženju za koje se učenici školuju.

2. Koji su željeni ciljevi donošenja zakona

Zakon o dualnom obrazovanju, kao posebni zakon kojim se uređuje sadržaj i način ostvarivanja, ima za cilj uređenje učenja kroz rad za učenike srednjih stručnih škola, a radi:

- unapređenja srednjeg stručnog obrazovanja koje će biti prilagođeno potrebama privrede;
- sticanja teorijskih znanja u školi, a praktičnih u kompanijama u realnom radnom okruženju imajući u vidu da škole ne mogu ispratiti brzinu tehničko-tehnoloških promena koje se dešavaju na tržištu;
- povećanja obima i kvaliteta praktične nastave;
- izrade plana i programa nastave i učenja koji odgovaraju potrebama privrede, odnosno opisom poslova koji odgovaraju poslovima koje će učenici obavljati nakon školovanja na budućem radnom mestu;
- omogućava se sistematičan, racionalan i postupan pristup uvođenju i razvijanju dualnog obrazovanja uz sveobuhvatno sagledavanje procesa, od početka do kraja školovanja;
- stvaranje sistema u kojem kvalifikacija koja se stiče na kraju dualnog obrazovanja zaista predstavlja izraz stečenih kompetencija, čime se povećanja upošljivosti mladih;
- investiranje privrede u obrazovanje radi ulaganja u svoje buduće radnike, čime će se na duži rok rešiti problem nedostatka određenih kvalitetnih kadrova;
- obezbeđivanje uslova za zapošljavanje nakon završenog dualnog obrazovanja;
- umanjeње troškova koje Ministarstvo izdvaja za stručno obrazovanje;
- omogućavanje, odnosno povećavanje šansi da se učenici zaposle u nekoj od kompanija u kojima se izvodilo učenje kroz rad,
- izgradnja preduzetničkog duha kod mladih i podsticaj pokretanja sopstvenog posla, kao i nastavka školovanja na strukovnim studijama i fakultetima.

Radi praćenja realizacije propisanih ciljeva i preventivnog preduzimanja korektivnih mera, Zakon predviđa osnivanje Komisije za razvoj i implementaciju dualnog obrazovanja, koja će na svake tri godine o preduzetim aktivnostima i postignutim rezultatima podnositi izveštaj Vladi.

3. Da li su razmatrane mogućnosti za rešavanje problema bez donošenja akta?

i

4. Zašto je donošenje zakona najbolji način za rešavanje problema

Imajući u vidu da je dualno obrazovanje specifičan vid srednjeg stručnog obrazovanja, u koji su, pored učenika, nastavnika i škola uključeni i poslodavci i njihovi zaposleni, Privredna komora Srbije, roditelji, odnosno drugi zakonski zastupnici učenika srednjih škola, te uređenje međusobnih prava i obaveza svih ovih aktera zahteva donošenje zakona kojim će se ovo urediti.

Imajući u vidu da Zakon propisuje niz procedura, koje ne mogu biti predmet podzakonskog akta, zakon je bio jedina mogućnost uređenja dualnog obrazovanja.

5. Na koga će i kako najverovatnije uticati rešenja u Zakonu?

Rešenja u Zakonu će uticati na:

1) Učenike – obezbeđivanjem kvalitetnije praktične nastave, odnosno učenja kroz rad, učenici stižu, usavršavaju i izgrađuju znanja, veština i sposobnosti, čime se postiže stvaranje mogućnosti lakšeg i bržeg zapošljavanja; kroz formalno obrazovanje obezbediće se kvalitetno funkcionalno obrazovanje; realizacija obrazovnih profila po modelu dualnog obrazovanja neće uticati na zaposlenost u smislu da će već zaposlene radnike zameniti učenici jer učenici nisu zaposleni i ne rade, već uče kroz rad. Iako se može reći da na trećoj godini školovanja učenici postaju produktivni i doprinose stvaranju profita jedne kompanije, oni ne mogu zameniti kvalifikovanog radnika jer su još uvek učenici; na prvoj godini provode svega jedan ili nijedan dan u kompaniji, na drugoj dva, a u trećoj dva ili tri dana (u zavisnosti od obrazovnog profila), što ih nikako ne čini pravim zaposlenim licima.

2) Nastavnike – nastavnici praktične nastave u stručnim školama koji su shodno nastavnom planu i programu bili angažovani u obuci učenika u okviru praktične nastave, u okviru profila koji će biti u dualnom obrazovanju nastaviće da rade sa učenicima isti posao ali će praktičnu nastavu obavljati u preduzeću i ti nastavnici praktične nastave zvaće se koordinatori učenja kroz rad kod poslodavca, za razliku od nastavnika praktične nastave u profilima koji nisu u dualnom obrazovanju;

3) Privredu/preduzeća – obezbeđivanje deficitarnih kadrova, obezbeđivanje kvalitetnijih kadrova koji imaju potrebne kompetencije i sposobni su da izađu u susret potrebama savremene privrede i zahtevima tržišta rada, unapređenje konkurentnosti na međunarodnom tržištu;

4) Zaposlene u preduzećima / instruktore – zaposlene u preduzećima koji su najbolji u svom poslu, a koji su i do sada imali ulogu uvođenja u posao mladih odnosno novoprimitljenih u preduzećima, direktori će uputiti na pohađanje obuke za sticanje licence odnosno osnova pedagoško-didaktičkih znanja i veština neophodnih za obučavanje učenika u dualnom sistemu obrazovanja; nakon sticanja licence, direktori će ih imenovati za instruktora, a u zavisnosti od broja učenika koje prime na učenje kroz rad, instruktore će obučavati učenike ili puno radno vreme ili samo deo radnog vremena;

5) Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja – u okviru Zakonom propisanih poslova koje Zavod redovno obavlja aktivno će učestvovati u pripremi propisanih uslova za ostvarivanje dualnog obrazovanja. Naime, Centar za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, kao organizaciona jedinica Zavoda, u skladu sa Predlogom zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja u opisu poslova imaće i pripremu dela plana i programa nastave i učenja srednjeg stručnog obrazovanja, pripremu standarda kvalifikacija za obrazovne profile u stručnom

obrazovanju kao i pripremu sadržaja programa obuke i ispita za instruktore za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca;

6) Privrednu komoru Srbije – s obzirom na to da je jedan od osnovnih zadataka (strateških ciljeva) PKS zastupanje interesa privrede Srbije, a da je jedan od osnovnih interesa privrednih subjekata – članova PKS dostupnost i raspoloživost obrazovanih kadrova, učešćem u realizaciji dualnog obrazovanja PKS će pružiti adekvatnu podršku svojim članicama. PKS će time proširiti spektar usluga privrednicima Srbije;

7) Jedinice lokalne samouprave – imajući u vidu da imaju predstavnike u školskom odboru stručnih škola utićaće na donošenje najvažnijih odluka koje se odnose pored ostalog i na profile u dualnom obrazovanju;

8) Roditelje učenika – usled bržeg zapošljavanja roditelji neće biti prinuđeni da i nakon završetka školovanja i dalje izdržavaju svoju decu koja ne mogu da nađu posao i sebi obezbede egzistenciju;

9) Budžet Republike Srbije – manji izdaci za potrebe srednjeg stručnog obrazovanja, ali i manji izdaci za različite vrste socijalne pomoći nezaposlenima.

6. Kakve će troškove primena zakona izazvati građanima i privredi, a narošito malim i srednjim preduzećima

1) Direktni troškovi učešća u dualnom obrazovanju za privrednike u Republici Srbiji su pribavljanje odgovarajućih dokumenata (dokaz o obavljanju delatnosti koja omogućava realizaciju sadržaja učenja kroz rad propisane odgovarajućim planom i programom nastave i učenja; dokaz da nad poslodavcem nije otvoren stečajni postupak ili pokrenut postupak likvidacije, kao i da odgovorno lice kod poslodavca i instruktor nisu osuđivani pravnosnažnom presudom za propisano krivično delo i dr.), a koji će biti potrebni za sticanje potvrde o ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad (približan iznos pribavljanja navedenih dokumenta je oko 500 dinara u slučaju da poslodavac ne želi da se pribave službenim putem), kao i troškovi u vezi sa obukom i ispitom instruktora.

Strateška namera je da u dualnom obrazovanju učestvuju samo poslodavci koji imaju interesa za to odnosno koji imaju problem sa pronalaženjem adekvatnih kadrova, a u skadu sa tim očekuje se da će ti poslodavci moći i biti spremni da plaćaju troškove obuke i ispita za instruktore, kao i da učenicima obezbeđuju materijalno-finansijska sredstva.

Privredna komora Srbije će snositi troškove obučavanja trenera koji će dalje obučavati instruktore iz preduzeća, kao i polaganja ispita za instruktore u sledeće 4 godine i to kroz projekat koji ima sa Privrednom komorom Austrije.

Za procenu troškova obuke instruktora mogu da posluže podaci iz projekta sa Privredna komora Austrije. Ilustracije radi, ovim projektom je planirano da u toku 4 četiri godine (koliko će trajati realizacija projekta) bude održan ukupno 91 trening (1 trening trenera i 90 treninga za instruktore u kompanijama). Planirano je da 20 trenera bude obučeno i oko 1350 instruktora na 90 treninga. Procenjeni troškovi treninga su 17,900 EUR za trening trenera i 2,650 EUR po jednom treningu za instruktore. Ukupni troškovi su ~256,000 EUR i obuhvataju troškove angažovanja stručnjaka iz inostranstva, potrebne troškove puta i smeštaja, troškova ishrane, prevodilačkih usluga i opreme.

Po završetku projekta, nakon uspostavljanja sistema, troškove obuka instruktora snosiće poslodavci.

Što se tiče drugih troškova, na primer troškova opremanja radnog prostora, poslodavci ih neće imati, jer se radni prostor neće posebno prilagođavati učenicima. Jedan od ciljeva ovog modela obrazovanja je da učenici uče u realnom radnom okruženju, onom koji poslodavac već ima.

Troškove naknade za prevoz učenika je teško proceniti, jer oni zavise od udaljenosti mesta boravka učenika i radnih prostorija poslodavca, kao i od broja učenika koji su u dualnom modelu obrazovanja.

Troškovi bezbednosti na radu zavise od obrazovnog profila, a zapravo su i to troškovi koji se odnose na uslov koji poslodavci moraju ispuniti ne samo prema učenicima, već i prema svojim zaposlenima.

Ostali troškovi koje će Privredna komora Srbije snositi odnose se na:

- učešće u izradi predviđenih podzakonskih akata;
- utvrđivanje opisa rada u standardu kvalifikacije;
- učešće u izradi plana upisa u srednje škole;
- proveru ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca;
- obrazovanje i rad komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova;
- obradu zahteva za proveru ispunjenosti uslova;
- izdavanje i oduzimanje Potvrde o ispunjenosti uslova;
- vođenje i ažuriranje registra poslodavaca kojima je izdata i oduzeta Potvrda;
- objavljivanje podataka iz registra poslodavaca na svojoj internet stranici;
- objavljivanje, nakon zaključenog ugovora o dualnom obrazovanju, informacija o planu i programu nastave i učenja i druge informacije od značaja za učenje kroz rad, na svojoj internet stranici;
- podršku školi da organizuje učenje kroz rad kod drugog poslodavca, u slučaju raskida ugovora o dualnom obrazovanju;
- uspostavljanje i vođenje registra ugovora o dualnom obrazovanju i ugovora o učenju kroz rad;
- objavljivanje podataka iz registra ugovora o dualnom obrazovanju na svojoj internet stranici;
- izdavanje licence instruktora i vođenje registra izdatih licenci;
- imenovanje kvalifikovanih predstavnika poslodavaca za učešće na završnim i maturskim ispitima.

Komisiju na završnim i maturskim, kao i do sada u oglednim profilima, čine predstavnici škole i kvalifikovani predstavnici poslodavaca koje imenuje Privredna komora Srbije, a koji svoj rad obavljaju bez naknade.

Sve troškove implementacije dualnog obrazovanja koje će Privredna komora Srbije snositi neće uticati na visinu članarine, kao ni na visinu bilo koje druge usluge koju Privredna komora Srbije nudi svojim članicima. Visina članarine je propisana Zakonom o komorama, a utvrđivanje visine drugih usluga su propisane posebnim aktima Privredne komore Srbije i imaju posebne unutrašnje procedure.

Većina troškova koje će Privredna komora Srbije snositi odnosi se na poslove koje zaposleni u Privrednoj komori Srbije već obavljaju u toku svog redovnog posla i tokom radnog vremena što neće zahtevati njihovo dodatno angažovanje kao ni angažovanje lica van privredne komore Srbije.

Indirektni troškovi nisu procenjeni, ali uzimajući u obzir rezultate pomenutog istraživanja koje je pokazalo da su su od 2001. do 2012. godine privredu nedostaci obrazovnog sistema koštali skoro 3,5 mlrd. evra zbog organizacije neformalnog obrazovanja za uvođenje u posao novih radnika, ovim Zakonom se stvaraju uslovi

za ostvarivanje dobitaka za privredu, mala i srednja preduzeća, učenike kao radnike ili čak i buduće poslodavce.

7. Da li su pozitivne posledice donošenja zakona takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Država je u prethodnom periodu odvajala značajna sredstva za ulaganje u srednje stručno obrazovanje, odnosno u opremanje školskih učionica/radionica, kao i repro materijala neophodnog za učeničku praksu koja je i do sada postojala u sistemu srednjeg stručnog obrazovanja.

S obzirom na to da tehničko-tehnološki razvoj značajno napreduje, država nije u mogućnosti da obezbedi sredstva iz budžeta RS za opremanje učionica koja bi taj razvoj svrsishodno pratila. Otvaranjem vrata poslodavcima koji ulaze u dualni sistem obrazovanja i omogućavanje učenicama da stiču kompetencije i kroz učenje kroz rad u realnom radnom okruženju značajno umanjuje potrebu da država i dalje odvaja sredstva za opremanje školskih učionica/radionica. Država će na ovaj način u narednom periodu sa porastom broja učenika u dualnom sistemu kao i broja novih dualnih profila uštedeti značajna sredstva kojima će pojeftiniti školovanje učenika u srednjem stručnom obrazovanju.

Poslodavci neće imati potrebu da prilikom zapošljavanja novih radnika izdvajaju znatna sredstva za organizovanje obuke jer su ih učenici već stekli kroz formalno – dualno obrazovanje.

„Jeftina radna snaga” se produkuje u sistemu obrazovanja koji kroz koncepciju nastavnih planova i programa u stručnom obrazovanju ne prati savremeni tehničko-tehnološki razvoj. Održivost poslovanja poslodavaca je upravo dokaz da oni poseduju savremena saznanja o tehničko-tehnološkom napretku i kao takvi postaju partneri u dualnom obrazovanju i omogućavaju mladima da kroz učenje u realnom radnom okruženju stiču kompetencije.

Očekuje se da korist koja će biti ostvarena uvođenjem dualnog obrazovanja i njegove primene, bude vidljiva nakon 5 do 10 godina, odnosno nakon završetka jednog ciklusa srednjeg obrazovanja koje se realizuje po dualnom modelu i izlaskom tih učenika na tržište rada.

8. Da li se zakonom podržava stvaranje novih privrednih subjekata i tržišna konkurencija?

Sticanjem novih znanja, kompetencija, veština i sposobnosti, sticanjem radne discipline, osećaja za odgovornost, učenje samostalnom i timskom radu, omogućavanjem učenja kroz rad u realnom privrednom okruženju i podsticanju preduzetničkog duha, učenici kao budući radnici imaće veću mogućnost, znanja i iskustvo da se, nakon školovanja, opredele za samostalnu preduzetničku delatnost, odnosno osnivanje malih i srednjih preduzeća. Veći broj preduzeća trebao bi pozitivno da utiče na tržišnu konkurenciju i unapređivanje kvaliteta rada preduzeća.

9. Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o zakonu?

Na predlog Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Odbor za javne službe Vlade Republike Srbije, na osnovu člana 41. stav 3. Poslovnika Vlade

(„Službeni glasnik RS“, br 61/06-prečišćeni tekst, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13 i 76/14), na sednici održanoj 17. maja 2017. godine doneo je Zaključak 05 Broj: 011—4507/2017, kojim je utvrđeno sprovođenje javne rasprave o Predlogu zakona o dualnom obrazovanju i utvrđen je Program javne rasprave.

Javna rasprava o Predlogu zakona o dualnom obrazovanju sprovedena je u periodu od 19. maja do 8 juna 2017. godine. Tekst Predloga zakona bio je objavljen na internet stranici Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i na portalu e-uprave, a zainteresovani su mogli svoje primedbe, predloge i sugestije da dostavljaju Ministarstvu putem posebnog formulara koji se mogao preuzeti na zvaničnoj internet stranici Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Tokom javne rasprave održane su tri tribine u:

1. **Novom Sadu**, 26. maj 2017. godine u OŠ „Svetozar Marković Toza“, Janka Čmalika 89, u periodu od 14,00 – 16,00 časova;

2. **Nišu**, 01. jun 2017. godine na Elektronskom fakultetu, A. Medvedeva 14, u periodu od 14,30 – 16,30 časova;

3. **Beogradu**, 08. jun 2017. godine u Sali beogradske opštine Vračar, Njegoševa 77, u periodu od 14,00-16,00 časova.

U javnoj raspravi učestvovali su predstavnici: Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Unije poslodavaca Srbije, Privredne komore Srbije, Jedinica lokalne samouprave, poslodavaca, reprezentativnih sinikata obrazovanja i granskih sindikata. Pored toga učešće u raspravi uzeli su i direktori i nastavnici srednjih škola, članovi zajednica stručnih škola, predstavnici roditelja, nevladinih organizacija i drugi zainteresovani pojedinci. Javna rasprava je protekla u polemičkom ali parlamentarnom duhu osim u slučaju Beograda gde je grupa učesnika, koja se otvoreno protivi donošenju ovog zakona, onemogućila da predlog nacrtu zakona bude predstavljen od strane predlagača.

Zainteresovane strane imale su priliku da učestvuju u izradi Zakona i daju predloge za izmene pojedinih zakonskih rešenja. Sa predstavnicima svih reprezentativnih sindikata u oblasti prosvete održan je sastanak nakon koga je više dobijenih predloga usvojeno i tako postalo sastavni deo Zakona. Predstavnici Privredne komore Srbije, kao zastupnici poslodavaca - jedne od najvažnijih zainteresovanih strana, sve vreme su bili uključeni u izradu Zakona. Predstavnici stručnih škola, direktori i nastavnici imali su priliku da kreiraju pojedina zakonska rešenja odnosno daju svoje sugestije prilikom njegove izrade. O zakonu su se u delu koji se odnosi na ulogu lokalnih samouprava izjasnili i predstavnici Stalne konferencije gradova i opština.

O Zakonu su se u vidu komentara i predloga izjasnili i međunarodni eksperti, predstavnici Nemačke, Austrije i Švajcarske koji rukovode donatorskim projektima reforme stručnog obrazovanja u Srbiji.

Na e-mail adresu dualno.obrazovanje@mpn.gov.rs, [pristiglo je ukupno 36 dopisa sa predlozima, primedbama i sugestijama.](#)

- Beogradska otvorena škola
- UNICEF
- Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja
- Unija poslodavaca grada Sremska Mitrovica
- Gebruder Weiss doo

- Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice
 - Poljoprivredna škola „R.J. Selja” Prokuplje
 - Pokret slobodnih građana
 - European Graduate School-EGS, Sas-Fe, Švajcarska
 - Tehnička škola „Drvo art” BEOGRAD
 - Tehnička škola „Ivan Sarić ” u Subotici
 - Udruženje samostalnih zanatlija Novi Sad
 - Poljoprivredna škola „Radoš Jovanović Selja” - Prokuplje
 - Forum privrednika Čačak
 - „KOSMOS PRINT”, Beograd, grafičko preduzeće
 - Novkol a.d. Beograd
 - FARMALOGIST DO BEOGRAD
 - DOO Studio Maruška
 - Techno-Coop doo Subotica
 - „ZAPIS”, Aranđelovac
 - dm drogerie markt doo
 - Delez Srbija
 - „ČUGURA PRINT”
 - Alltech Serbia doo Senta
 - „Elektromreža Srbije” a.d.
 - Nemačko-srpska privredna komora
 - Stolarska radionica TIK Sremska Mitrovica LION GROUP SYSTEM, grupacija od 12 članica (Euro Petrol, Euro Gas, Euro Petrol Trans, Euro Steel Center, DES, Luka Senta, Euro Garni Hotel, Integral Inženjering, Minpres, Min Tehnoproces, Transfer R, Lion kart).
 - Udruženje Kontekst
 - Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije
 - Centar za politike emancipacije
 - Udruženje „Radnik” Beograd
 - Udruženje građana sa hendikepom „Fren”
 - Srednja škola „Sveti Ahilije” Arilje
 - Mreža organizacija za decu Srbije (MODS)
 - Udruženje građana Roditelj
 - Agroinvest Fondacija Srbija
 - Centar za integraciju mladih
 - Zapadnobalkanski institut
 - Centar za razvoj potencijala dece i mladih „Plej”

Ministarstvo je razmotrilo sve iznete načelne i pojedinačne sugestije, predloge i primedbe iznete tokom javne rasprave.

Primedbe i sugestije za izmenu pojedinih članova ili stavova Predloga zakona o dualnom obrazovanju, odnosile su se na:

- Definicije osnovnih pojmova, dualno obrazovanje, učenje kroz rad, instruktor i posebno koordinator učenja kroz rad;
- Preciziranje uloge koordinatora učenja kroz rad;
- Dopunu odredbe koja definiše oblast primene Zakona;

- Definisanje karijernog vođenja i savetovanja i partnerstva škole i kompanije kao dodatnih principa dualnog obrazovanja;
- Definisanje položaja osoba sa invaliditetom u okviru principa jednake mogućnosti za sve;
- Definisanje konkurentnosti privrede kao jednog od ciljeva dualnog obrazovanja;
- Preciziranje postupka i nadležnosti u donošenju planova i programa nastave i učenja u dualnom obrazovanju;
- Utvrđivanje roka važenja standarda kvalifikacije na maksimalno pet godina;
- Preciziranje obima učenja kroz rad kod poslodavca, dnevnog vremena učenja i maksimalne nedeljne opterećenosti učenika u procesu učenja kroz rad;
- Preciziranje uslova pod kojim se deo učenja kroz rad realizuje u školi;
- Razjašnjenje uloge škole, poslodavca, roditelja i učenika u procesu upisa učenika, posebno u delu raspoređivanje učenika kod poslodavca;
- Poslodavci zahtevaju mogućnost selekcije i izbora učenika na učenju kroz rad;
- Preciziranje odredaba zaštite prava učenika u domenu bezbednosti na radu kao i u domenu odredaba uredbe o nedozvoljenim poslovima za decu;
- Preciziranje procedure licenciranja poslodavaca, uloge PKS i sastava Komisije koja utvrđuje ispunjenost uslova;
- Preciziranje procedure kontrole licenciranih poslodavaca i postupka oduzimanja licence;
- Minimalno trajanje ugovora o dualnom obrazovanju;
- Ukidanje obaveze objavljivanja ugovora na internet stranici škole i poslodavca;
- Raskid ugovora od strane poslodavca da se omogući u slučaju organizacionih i tehnoloških razloga;
- Raskid ugovora od strane učenika da se omogući u slučaju namere učenika da promeni školu i obrazovni profil;
- Preciziranje obaveznih elemenata ugovora o učenju kroz rad posebno elemenata materijalno i finansijsko obezbeđenje učenika;
- Preciziranje odredbi uslova za instruktora – instruktor mora imati najmanje isti nivo obrazovanja kao što je nivo profila u kome je angažovan kao instruktor;
- Dužina trajanja pedagoško didaktičke obuke treba da bude povećana u odnosu na predloženih 40 sati. Poslodavci smatraju da obuka može biti i kraća;
- Preciziranje obaveze plaćanja obuke i ispita za instruktora i preciziranje ko plaća obuku;
- Preciziranje odnosa broja instruktora i učenika koje instruiraju od 1:5 do 1:10;
- Preciziranje sastava Komisije koja sprovodi ispit za licencu instruktora, obavezni članovi iz Ministarstva, Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i članica PKS;
- Konkretizacija sadržaja i postupka maturalnog i završnog ispita;
- Preciziranje odredbe plaćanja prevoza učeniku na učenju kroz rad na iznos stvarnih troškova za javni gradski prevoz i naknade troškova ishrane u skladu sa opštim aktom poslodavca;

- Povećanje iznosa finansijskog obezbeđenja učenika na 70% minimalne cene rada po radnom času provedenom na učenju kroz rad. Predlaže se izbacivanje odredbe produktivan rad;

- Obezbediti učeniku sigurnost raspolaganja dobijenom nadoknadom i sprečiti moguće zloupotrebe roditelja ili drugog zakonskog zastupnika;

- Uvesti praćenje realizacije nastave i učenja kod poslodavca od strane prosvetnih savetnika i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja;

- Brisati odredbe koje propisuju nadzor od strane prosvetnog inspektora u prostorijama poslodavca;

- Razmotriti kaznene odredbe sa mogućnošću njihovog eliminisanja u cilju uključivanja što većeg broja poslodavaca – predlog PKS;

- Povećati predviđene kazne kako bi se preventivno delovalo na kršenje odredbi zakona – predlog pojedinih učesnika;

- Donošenje podzakonskih akata istovremeno sa usvajanjem Zakona;

Odložiti primenu za jednu godinu zbog potrebe bolje pripreme podzakonskih akata.

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja izvršilo je neophodne izmene Predloga zakona uvažavajući određene primedbe dobijene u toku javne rasprave. Sve primedbe, sugestije i predlozi koji su upućeni predlagaču u toku javne rasprave su pažljivo razmotreni. Svi predlozi i sugestije kojima se unapređuju zakonska rešenja predloženog teksta Predloga zakona ugrađena su u konačni tekst Predloga zakona

Prema odredbama Predloga zakona o dualnom obrazovanju, učenici nisu u procesu rada već u procesu učenja kroz rad, odnosno modelu realizacije plana i programa nastave i učenja koji se odnosi i na sticanje kompetencija u saradnji sa poslodavcima. S obzirom na to da dualno obrazovanje kao model realizacije nastave podrazumeva i stimulaciju kroz izdvajanje materijalnih sredstava, sa relevantnim partnerima koji su učestvovali u kreiranju Zakona usaglašen je stav da učenik dobija najmanje 70% minimalne cene rada po satu. Ovaj iznos je proizvod usaglašenog mišljenja ovih zainteresovanih strana da učenik za vreme realizacije plana i programa nastave i učenja je u procesu učenja i ta sredstva su opredeljena kao motivacija i podrška sticanju kompetencija, a ne kao naknada za produktivan rad za koji se pretpostavlja da će učenik ostvariti tek u završnoj fazi svog školovanja.

10. Koje će se mere tokom primene zakona preduzeti da bi se postiglo ono što se zakonom predviđa?

Oduzimanje Potvrde poslodavcu o ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad, Privredna komora Srbije će vršiti na osnovu kontrole, a po dobijenim informacijama koje dobije od APR, škole, učenika/roditelja, nadležnih inspekcija i organa, a najpre od svojih regionalnih kancelarija koje su i sad u stalnom kontaktu sa preduzećima i posebno će biti sa svim preduzećima koja budu u dualnom sistemu obrazovanja.

Implementacija Zakona o dualnom obrazovanju podrazumeva sledeće mere:

- poslodavci će obezbeđivati materijalno-tehničke uslove za izvođenje učenja kroz rad, kao i finansijske kroz pravo na naknadu za učenje kroz rad;

- Privredna komora Srbije će u saradnji sa Ministarstvom i Zavodom stvoriti bazu trenera (obučiti trenere), kroz projekat Privredne komore Srbije i Privredne

komore Austrije i drugim pomenutim inostranim partnerima, koji će biti odgovorni dalje za obuku instruktora iz preduzeća;

- Privredna komora Srbije će biti odgovorna za organizaciju obuke i licenciranje lica zaposlenih u preduzećima – instruktora koji će biti odgovorni za učenike tokom učenja kroz rad odnosno za njihovo sticanje kompetencija propisanih standardom kvalifikacije i planom i programom nastave i učenja.

U cilju potpune primene ovog zakona, Ministarstvo će doneti podzakonske akte u rokovima propisanim ovim zakonom, i to:

1. Pravilnik o planu i programu nastave i učenja, koji sadrži i standard kvalifikacija (sastoji se od opisa rada i ciljeva i ishoda učenja);

2. Pravilnik o programu obuke za instruktora i bliže uslove o polaganju ispita za instruktora;

3. Pravilnik o načinu raspoređivanja učenika za učenje kroz rad;

4. Pravilnik o bližim uslovima o načinu rada, aktivnostima i sastavu tima za karijerno vođenje i savetovanje.

Navedene podzakonske akte ministar će doneti u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu zakona.

U cilju potpune primene ovog zakona, Privredna komora Srbije će doneti opšte akte u rokovima propisanim ovim zakonom, i to:

1. Akt o organizaciji, sastavu i načinu rada komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca;

2. Akt o sprovođenju obuke, sastavu komisije na ispitu za sticanje licence instruktora, izadavnju licence i registru izdatih licenci;

3. Akt o visini troškova obuke i polaganja ispita za instruktora.

Navedena akta Privredna komora Srbije će doneti u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu zakona.

U vezi sa institucionalno-upravljačkim merama i aktivnostima organa i organizacija za sprovođenje Zakona obezbeđeni su finansijski, tehničko-tehnološki, organizacioni i kadrovski kapaciteti. Za sprovođenje novih rešenja i za primenu Zakona neće biti potrebno menjati organizacionu strukturu organa i organizacija koje će učestovati u pripremi i realizaciji dualnog obrazovanja (Ministarstvo, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Ministarstvo za rad, stručne škole, preduzeća i dr.), kao ni menjati broj zaposlenih u njima.

S tim u vezi, napominjemo da će Privredna komora Srbije, kao jedino udruženje privrednika u Republici Srbiji koje zastupa interese privrede u dualnom obrazovanju, preuzeti na sebe realizaciju niza zakonom propisanih aktivnosti. Budući da je Privredna komora Srbije osnovana Zakonom o privrednim komorama („Službeni glasnik RS”, broj 112/15), svi privredni subjekti su članovi Privredne komore Srbije (članstvo je obavezno). Privredna komora Srbije ima regionalnu pokrivenost, tj. mrežu kancelarija širom Republike Srbije. Nadzor nad radom Privredne komore Srbije biće vršen od strane Komisije za razvoj dualnog obrazovanja, koju formira Vlada.

IZJAVA O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

1. Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada

Obrađivač: Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

2. Naziv propisa

Predlog zakona o dualnom obrazovanju

Draft Law on Dual Education

3. Usklađenost propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum):

- a) Odredba Sporazuma koja se odnosi na normativnu sadržinu propisa,
Naslov VIII Politike saradnje, član 102. Sporazuma (Obrazovanje i stručno osposobljavanje)
- b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma,
opšti rok
- v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma,
ispunjava
- g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma,
nema
- d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.
nema

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:

- a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,
Ugovor o funkcionisanju EU, Naslov XII Obrazovanje, Stručno osposobljavanje, omladina i sport – potpuno usklađen u delu koji se odnosi na sistem obrazovanja i vaspitanja
- b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,
nema sekundarnih izvora prava EU sa kojima je potrebno obezbediti usklađivanje
Propis je u potpunosti usklađen sa osnovnim principima i preporukama iz *acquis* u delu koji se odnosi na sistem obrazovanja na nivou predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja.
- v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima,
nema
- g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost,
nema
- d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije.
nema

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U

ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive).

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?
Nisu

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?
Predlog zakona o dualnom obrazovanju je preveden na engleski jezik.

8. Saradnja sa Evropskom unijom i učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti.
U postupku izrade Predloga zakona o dualnom obrazovanju nije bila konsultovana Evropska komisija odnosno druga stručna tela Evropske unije.